

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЫЙЗАМЫ

2003-жылдын 30-апрели № 92

Билим берүү жөнүндө

(КР 2006-жылдын 28-декабрындагы № 225, 2007-жылдын 31-июлундагы № 115, 2009-жылдын 20-январындагы № 10, 2009-жылдын 17-июнундагы № 185, 2010-жылдын 15-январындагы № 2, 2011-жылдын 17-июнундагы № 42, 2011-жылдын 8-августундагы № 150, 2011-жылдын 29-декабрындагы № 255, 2012-жылдын 29-декабрындагы № 201, 2012-жылдын 4-июлундагы № 110, 2013-жылдын 30-июлундагы № 176, 2013-жылдын 5-ноябрындагы № 199, 2013-жылдын 16-декабрындагы № 221, 2013-жылдын 30-майындагы № 82, 2014-жылдын 18-июлундагы № 144, 2015-жылдын 16-январындагы № 15, 2015-жылдын 15-апрелиндеги № 82, 2015-жылдын 15-апрелиндеги № 84, 2015-жылдын 3-августундагы № 213, 2016-жылдын 29-июнундагы № 92, 2017-жылдын 22-февралындагы № 32, 2017-жылдын 15-майындагы № 84, 2017-жылдын 8-июнундагы № 100, 2018-жылдын 16-февралындагы № 22, 2018-жылдын 16-июлундагы № 76, 2018-жылдын 2-августундагы № 78, 2019-жылдын 17-майындагы № 71, 2019-жылдын 1-июлундагы № 78, 2020-жылдын 1-июлундагы № 89, 2020-жылдын 14-августундагы № 128, 2021-жылдын 23-мартындагы № 38, 2021-жылдын 29-ноябрындагы № 142, 2022-жылдын 25-июлундагы № 142 Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

Ушул Мыйзам билим берүү жаатындагы мамлекеттик саясаттын, билим берүү жүзөгө ашыруунун, билим берүү уюмдарынын ишинин, Кыргыз Республикасы алуунун принциптерин белгилейт, ошондой эле аны жүзөгө ашыруунун укуктук багыттарын кылат.

I Глава Жалпы жоболор

1-берене. Негизги түшүнүктөр

Ушул Мыйзамда негизги түшүнүктөр төмөндөгүдөй мааниде колдонулат:

адъюнктура - аскердик окуу жайларда жогорку квалификациялуу педагогикалык кадрларды даярдоонун формасы;

академиялык эркиндик - мамлекеттик билим берүү стандарттары койгон чегинде окутуу программаларын иштеп чыгуу, окуу сабактарын өз алдынча баяндап изилдөөлөр үчүн теманы жана аларды ишке ашыруунун усулдарын тандап алуу укугу;

аккредитация - Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан талаптардан жана критерийлерден төмөн эмес белгиленген талаптарга жана кри билим берүү уюмунун же билим берүү программаларынын ылайыктуулугу максатында билим берүү уюмунун сапатынын деңгээлин бүтүндөй же анын ; билим берүү программаларын баалоонун жол-жобосу;

институционалдык аккредитация - Кыргыз Республикасынын Министрлер тарабынан аныкталган талаптардан жана критерийлерден төмөн эмес б талаптарга жана критерийлерге анын ылайыктуулугун таануу максатында би уюмунун сапатынын деңгээлин баалоонун жол-жобосу;

программалык аккредитация - тиешелүү мамлекеттик билим берүү станда талаптарынан төмөн эмес белгиленген талаптарга жана критерийлерге ылайыктуулугун таануу максатында билим берүү программаларынын сапатынын баалоонун жол-жобосу;

бакалавр - магистратурага өтүүгө жана кесиптик ишти жүзөгө ашырууга у жогорку кесиптик билим берүү квалификациясынын деңгээли;

жогорку кесиптик билим берүү - билим берүү программалары стандарттарынын тиешелүү деңгээлинде адистерди окутуу, даярдоо, кайра даярдоо;

бюджеттен тышкаркы билим берүү иши - акы төлөө негизинде мамлеке берүү уюмдары көрсөткөн билим берүү кызматы;

билим берүү жаатындагы мамлекеттик саясат - мамлекеттик билим берүү толук аныкталган стратегиялык максаттарды жана жалпы мамлекеттик же маанидеги милдеттерди чечүү үчүн билим берүүнүн мүмкүнчүлүктөрүн пайдалануу максатында ал жүзөгө ашыруучу багыттоочу жана жөнгө салууч мыйзамдар, жалпы мамлекеттик программалар, өкмөттүк токтомдор, ошондой э уюмдарды жана кыймылдарды, кеңири коомчулукту алардын карамагын каражаттар (массалык маалымат каражаттары, коомдук академиялар, ассоциациялар, союздар ж.б) аркылуу колдоо көрсөтүү үчүн аларды тартуу жолу ашырылат;

дистанциялык билим берүү технологиялары - негизинен маалыма телекоммуникациялык технологиялар каражаттарын колдонуп, окуп жаткан педагогикалык кызматкердин кыйыр же толук эмес кыйыр түрдө өз ара иш аркылуу ишке ашырылуучу билим берүү технологиялары;

философия доктору (PhD)/тармак боюнча доктор - тиешелүү окуу про жана илимий-изилдөө ишин диссертацияны жактоо менен аткарган адамдарга и башка кесиптик ишти жүзөгө ашырууга укук берүүчү жогорку окуу жайдан кийин билим берүү квалификациясынын деңгээли (базалык докторантура);

эрезеге жеткендерге кошумча билим берүү - билим берүү стандарттары өркүндөп жатканына байланыштуу жумушчулардын, кызматчылардын, квалификациясын үзгүлтүксүз жогорулатуу максатында инсандын суроо-толугураак канааттандыруу;

балдарга кошумча билим берүү - жалпы билим берүү жана башка би уюмдарында окуудан бош мезгилинде базалык билим берүүдөн тышкары программаларды өздөштүрүү аркылуу балдардын, өспүрүмдөрдүн жана жаштард эркин тандоосуна жана алардын кызыкчылыктарын, руханий талаптар муктаждыктарын толугураак канааттандырууга негизделген мектепке чейинки, жана кесиптик билим берүү тутумунун өзгөчө бөлүгү;

мектеп жашына чейинки билим берүү - баланы турмушка жана мектеп даярдоо, чыгармачылык мүмкүнчүлүктөрүн өнүктүрүү негизги максаты болуп таалим-тарбия берүү тутуму;

Жекече окуу планы - конкреттүү окуп жаткандын өзгөчөлүктөрүн жана би

берүүнүн бирдей жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу;

квалификация - компетенттүү орган тарабынан инсандын белгилүү бир би программасын жана (же) практикалык тажрыйбаны өздөштүрүүсүнө баа берүү ж процессинин натыйжасы;

кабыл алуу квотасы - I жана II топтордогу майыптардын ичинен же жеңилдиктер жана кепилдиктер боюнча согуштун катышуучуларына жана майыптарына жеңилдиктер жана кепилдиктер боюнча теңештирилген адамдар кезинен ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү балдарды, айылдык жашт. Кыргыз Республикасынын жарандары болуп саналбаган кыргыз улутундагы э ошондой эле жетим балдарды жана ата-энеперинин камкордугусуз калган кесиптик баштапкы, орто жана жогорку билим берүүчү билим берүү уюмдарына үчүн бөлүнүп берилүүчү мамлекеттик билим берүү тапшырыгынын, анын ичи берүү гранттарынын чегине жеткен көлөмү;

колледж - базалык жана жогорку деңгээлдеги орто кесиптик билим берүү кесиптик билим берүү программаларын ишке ашыруучу орто кесиптик окуу жайы;

мамлекеттик жогорку окуу жайдын жамааты - педагогикалык жана кызматкерлер (профессордук-окутуучулук курам) жана администрациялык-к кызматкерлер;

компетенция - окуучуну (окуп жатканды) билим берүүгө карата даярдоодо бир чөйрөдө анын натыйжалуу жемиштүү иши үчүн зарыл болгон алдын ал социалдык талап (ченем);

компетенттүүлүк - адамдын белгилүү бир кырдаалда (окуу, инсандык жана илимдин ар кандай элементтерин жана жөндөмдөрүн өз алдынча кол интеграцияланган жөндөмдүүлүгү;

лицензиялоо - билим берүү уюмдарына билим берүү ишин жүргүзүүгө уру анын максаты билим берүүнүн мамлекеттик стандарттары койгон талаптардын д кепилдикке алынган билим сапатын камсыз кылуу болуп саналат;

магистр - аспирантурага жана (же) базалык докторантурага (PhD/тарма өтүүгө жана кесиптик ишти жүзөгө ашырууга укук берүүчү жогорку кесиптик б квалификациясынын деңгээли;

квалификациялардын улуттук алкагы - улуттук квалификациялык тут интеграциялоого жана координациялоого, квалификациялардын салыштыр камсыз кылууга багытталган жана квалификациялардын ылайыктуулугун тасты ыйгаруу тутуму үчүн негиз болуп саналган критерийлердин топтомун квалификациялардын деңгээлдерин түзүмдөлгөн сыпаттама;

квалификациялардын улуттук тутуму - билим берүү жана эмг чөйрөлөрүнүн өз ара аракеттенүүсүн камсыз кылууга мүмкүндүк квалификациялардын улуттук алкагын, квалификациялардын тармакты алкактарын, кесиптик жана мамлекеттик билим берүү стандарттарын жана ала жол-жоболорун, квалификацияларды, билим берүү уюмдарын жана программала тутумдарын камтыган механизмдердин жыйындысы;

кесиптик башталгыч билим берүү - негизги же орто жалпы билим берүү квалификациялуу эмгек кызматкерлерин (жумушчуларды, кызматчыларды) пайдалуу иштин негизги багыттары боюнча даярдоо;

толук эмес мектеп - окуп жаткандардын аз контингенти, аралаш класс-комп окуу сабактарын уюштуруунун бөтөнчө формасы менен жалпы билим берүү мекте

билим берүү - инсанды, коомду жана мамлекетти гармониялуу өнүктүрүү м окуп жаткандардын мамлекет тарабынан белгиленген билим берүү деңгээлине ж тастыктоо менен коштолгон тарбиялоонун жана окутуунун тынымсыз, тутумдуу Билим алуу деп окуп жаткандардын тиешелүү документ менен тастыкталган бе

билим берүү процесси - педагогдордун түздөн-түз катышуусу жана окуп жат өз бетинче окуусу менен ар кандай түрдөгү сабак өтүү формасында, ошондо жаткандардан жана бүтүрүүчүлөрдөн экзамен, зачет алуу, аттестациялоонун д түрлөрү аркылуу тарбиялоонун жана окутуунун уюшулган процесси. Билим берүү менен билим берүү программалары ишке ашырылат;

билим берүү стандарты - негизги билим берүү программаларынын мазмуну берүү минимумун, бүтүрүүчүлөрдү даярдоо сапатына коюлуучу базалык талапга жаткандарга жетимдүү окуу жүктөмүнүн чегин аныктоочу ченемдер менен эр жыйындысы;

билим берүү стратегиясы (билим берүүнү өнүктүрүү стратегиясы) - социалдык институт катары билим берүү тутумунун негизги багыттарын жана при аныктоо;

жалпы билим берүү мектеби - башталгыч, негизги орто жана орто жалпы билим берүү программаларын, ошондой эле окуп жаткандарга жана тарбиялануучуларга билим берүүнүн окуу программаларын ишке ашыруучу окуу жайы;

квалификациялардын тармактык/сектордук алкактары - белгилүү бир (сектордо) квалификациялардын мазмунун деңгээлдер боюнча тутумдук жана т сыпаттама;

Кыргыз Республикасынын мамлекеттик билим берүү уюмунун ка кеңеши (мындан ары - камкорчулук кеңеши) - мамлекеттик билим берүү уставдык максаттарына жетүүсү үчүн, ошондой эле кошумча (бюджеттен каражаттарды тартуу жана алардын максаттуу пайдаланылышын контролдоо боюнча көрсөтүү функцияларын жүзөгө ашыруучу, юридикалык жак статусу жок мамлекеттик берүү уюмунун тең башкаруусунун шайлануучу органы;

жогорку окуу жайынан кийинки кесиптик билим берүү - кесиптик жогорку берүү базасында жарандарга билим деңгээлин, илимий педагогдук квалификацияларды жогорулатууга мүмкүн болгон билим берүү;

кесиптик даярдоо - окуп жаткандардын белгилүү бир ишти, иштердин тобуна зарыл билимге, жөндөмгө жана ыкка ээ болуусу. Кесиптик даярдык окуп жат мамлекет тарабынан белгиленген билим деңгээлин жогорулатуу менен коштолбойт;

кесиптик стандарт - кесиптик иштин белгилүү бир түрүнүн алкагында анын жана сапатына карата талаптарды аныктаган жана ишинин түрүнө карабастан уюмдун штатында өз ордун укугу боюнча ээлөө үчүн ылайык келүүсү милдет кызматкердин квалификациясынын сапаттык деңгээлин сыпаттаган негиз болуучу;

билим берүү тутуму - өз ара иш жүргүзүүчү жолун уланткан билим берүү программаларынын жана ар кандай деңгээлдеги жана багыттагы мамлекеттик билим берүү стандарттарынын, аларды ишке ашыруучу билим берүү уюмдарынын жана ад ошондой эле билим берүүнү башкаруу органдарынын жана аларга ведомство караштуу мекемелердин, уюмдардын жана ишканалардын жыйындысы;

билим берүү процессиндеги коштоо - билим берүү муктаждыктарын жана мүмкүнчүлүктөрүн эске алуу менен окуп жаткандын инсандыгын өнүктүрүү үчүн ийгиликтүү окутуу үчүн социалдык-психологиялык жана педагогикалык шарттарды;

социалдык билим берүү кредити - бул Кыргыз Республикасынын билим берүү уюмдарындагы окууга акы төлөө үчүн Кыргыз Республикасынын Министрлер кабинетин тарабынан субсидиялануучу жеңилдетилген кредит;

адис - аспирантурага жана (же) базалык докторантурага (PhD/тармак боюнча) жана кесиптик ишти жүзөгө ашырууга укук берген жогорку кесиптик билим берүү квалификациясынын деңгээли;

атайын билим берүү - ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү балдарды жалпы билим берүү уюмдарында окутуу;

жетилтүүгө жөндөмдүү, гармониялуу өнүккөн инсанды тарбиялоого жана окутууга багытталган үзгүлтүксүз процесс;

кесиптик орто билим берүү - негизги, орто жалпы же кесиптик башталгыч б. базасында белгилүү бир адистик (багыт) боюнча окуп жаткандардын кесипти жөндөмгө жана ыкка ээ болуусун камсыз кылуучу даярдык;

билим берүү жагындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган - компет билим берүү жагындагы маселелер кирген Кыргыз Республикасынын министр. ведомстволору жана алардын аймактык түзүмдөрү;

квалификация деңгээли - кызматкерлердин компетенцияларын; квалификациялык алкактарда белгиленген жана сыпатталган талаптардын жыйын

билим берүү процессине катышуучулар - окуп жаткандар (тарбиял; педагогикалык кызматкерлер, билим берүү уюмдарынын окутуучу-көмөкчү жана (кызматкерлери, окуп жаткандардын ата-энелери (мыйзамдуу өкүлдөрү);

мектеп (жалпы) билим берүүсү - тарбиялоо жана окутуу тутуму, ушул баскычтарына шайкеш келүүчү коомдо активдүү иштөөгө зарыл билимди, практикалык ыкты камсыз кылат;

окуу-тарбиялык комплекс/автордук окуу-тарбиялык комплекс/мектеп+ окутуунун, окуучуларды ар тараптуу маданий-эстетикалык жана дене тарбиял тарбиялоонун жаңычыл/автордук программасын ишке ашыруу үчүн жалпы били мектеп менен башка кызыкдар билим берүүчү уюмдарды жана мекемелерди чейинки билим берүү уюмдарын, жогорку окуу жайларын, музыкалык, спорттук ж уюмдарды жана мекемелерди) өзүнө бириктирген көп тармактуу окуу жайы;

окуу планы - билим берүүнүн тиешелүү деңгээлиндеги окуу саб (предметтеринин) тизмегин жана көлөмүн, аларды окуп үйрөнүү тартибин жана (формасын жөнгө салуучу документ;

окумуштуулук даража - билимдин белгилүү бир тармагында жетишилг деңгээлди чагылдыруучу, окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн диссертаци адамга ыйгарылуучу жогорку окуу жайдан кийинки билим берүү квалифик деңгээли;

орто окуу жайы - негизги орто, орто жалпы билим берүүнүн жалпы билим программаларын жана техникалык жана кесиптик, маданият жана искусство ж орто билим берүүдөн кийинки кесиптик окуу программаларын ишке ашыруучу окуу

мектеп-гимназия - башталгыч жалпы жана окуучулардын шыгы жөндөмдүүлүгүнө жараша гуманитардык тармактар боюнча негизги жалпы жана (билим берүүчү жалпы билим берүү окуу программаларын ишке ашыруучу окуу жа

мектеп-лицей - башталгыч жалпы жана окуучулардын шыгына жана жөндө жараша табигый-илимий, физика-математикалык тармактар боюнча негизги ж. орто жалпы билим берүүчү жалпы билим берүү окуу программаларын ишке аше жайы;

эксперименттик аянтча - жаңы педагогикалык технологияларды жана би окуу программаларын сыноодон өткөрүү үчүн билим берүү окуу прогр; эксперимент режиминде ишке ашыруучу билим берүүчү уюм;

экстернат - тиешелүү билим берүү уюмунда кийин аттестациядан (учур жыйынтыктоочу) өтүү менен негизги билим берүү программаларына ыл жаткандардын сабактарды өз алдынча окуп үйрөнүшү.

Билим берүү жаатындагы ченемдик базаны калыптандырууда колдонулу бардык атайын түшүнүктөр ушул беренедө баяндалган негизги түшүнүктөргө кар келбөөгө тийиш.

(КР 2010-жылдын 15-январындагы № 2, 2011-жылдын 29-декабрындагы № жылдын 29-декабрындагы № 206 2013-жылдын 4-июлындагы № 110 2013-ж

2-берене. Билим берүү жөнүндө

Кыргыз Республикасынын мыйзамдары Билим берүү жаатындагы мамилелер Кыргыз Республикасынын Конституциясы, ушул Мыйзам жана Кыргыз Республикасынын дин, ченемдик укуктук актылар, Кыргыз Республикасы катышуучусу болуп саналган, белгиленген тартипте күчүнө кирген эл аралык келишимдер жана макулдашуулар эле Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын курамдык бөлүгү болуп саналган укуктун жалпы таанылган принциптери жана нормалары менен жөнгө салынат.

3-берене. Билим алуу укугу

Кыргыз Республикасынын жарандары жынысына, улутуна, тилине, социалдык мүлк абалына, ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрүнүн чектелгенине, ишинин түрүнө, дин тутуусуна, саясий жана диний ынанымдарына, жашаган жерине башка жагдайларга карабастан билим алууга укуктуу.

Кыргыз Республикасынын аймагындагы башка мамлекеттердин жарандарына билим берүүгө жеткен адамдар Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык билим алууга укуктуу.

Жазык сот өндүрүшүнө катышуучулардын укуктарын коргоо чөйрөсүндөгү милдеттеринде жарандардын билим алууга болгон укуктарын камсыз кылуунун өзү Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан аныкталат.

(КР 2011-жылдын 29-декабрындагы № 255, 2021-жылдын 29-ноябрындагы Мыйзамынын редакциясына ылайык)

4-берене. Билим берүү жаатындагы мамлекеттик саясаттын принциптер

Билим берүү Кыргыз Республикасынын мамлекеттик саясатынын артыкчылык стратегиялык багыты болуп саналат.

Кыргыз Республикасында билим берүү эл аралык келишимдерде жана пайдалануу укуктарынын жалпыга бирдей декларациясында жарыяланган принциптердин жана элдин гумандуу баалуулуктарына, дүйнөлүк мааниге ээ принциптерине негизделет. Билим берүүнү уюштуруунун негизги принциптери төмөндөгүлөр саналат:

- Кыргыз Республикасынын бардык жарандарынын сапаттуу билим алууга укугу теңдиги;
- ар бир жарандын мамлекеттик жана муниципалдык окуу жайларында билим алууга жалпы негизги жана орто жалпы билим алуусунун милдеттүүлүгү жана акысыздыгы;
- акы төлөө негизинде, анын ичинде мамлекеттик билим берүү уюмдарында билим берүүнүн мүмкүнчүлүгү;
- билим берүүнүн гумандуу мүнөзү, улуттук маданий байлык менен шайкештикте жалпы адамзаттык баалуулуктарга артыкчылык берүү, жарандуулукка, эмгекти, Ата Мекенди, айлана-чөйрөнү сүйүүгө, патриотизмге жана адам укуктарын эркиндиктерин урматтоого тарбиялоо;
- ата мекендик, дүйнөлүк илимдин жана эл аралык тажрыйбанын жетишке жетүүгө багыт алуу;
- билим берүү процессинин ырааттуулугу жана үзгүлтүксүздүгү;
- билим берүүнүн саясий жана диний институттарга көз карандысыздыгы;
- окутуунун, тарбия берүүнүн типтери жана формалары, иш багыттардын формалары жагынан билим берүү уюмдарынын көп түрдүүлүгү;
- мамлекеттик жана муниципалдык билим берүү уюмдарында окутуунун жетишээрлик мүнөзү;

- окуп жатышкандардын өзгөчө зээндүүлөрүнүн чыгармачылыгы тынымсыз шарттарды түзүү;

- билим берүүнүн мамлекеттик эмес түзүмдөрүнүн иштөө мүмкүнчүлүгү;

- билим берүү уюмдарынын академиялык эркиндиги, академиялык ак ниеттиги
(КР 2012-жылдын 29-декабрындагы № 206, 2019-жылдын 1-июлундагы Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

5-берене. Мамлекеттик билим берүү стандарттары

Кыргыз Республикасында билим берүүнүн бардык деңгээлдерине мамлекеттик билим берүү стандарттары белгиленет: мектепке чейинки билим берүү, башталгыч, жалпы негизги, жалпы орто билим берүү, башталгыч кесиптик билим берүү, орто кесиптик билим берүү, жогорку кесиптик билим берүү.

Мамлекеттик билим берүү стандарттары билим берүүнүн принциптерин, түзү алуучулардын окуу жүктөмүнүн максималдуу көлөмүн, бүтүрүүчүлөрдү окутуунун деңгээлинде даярдоонун деңгээлине жана алар тарабынан алынуучу компетенцияларга талаптарды аныктайт.

Мамлекеттик стандарт билим алуучуларга берилген билимдин сапатын баалоо үчүн негиз болуп саналат.

Мамлекеттик билим берүү стандарттары менчигинин формасына жана ве, таандыктуулугуна карабастан, бардык билим берүү уюмдары тарабынан ат милдеттүү болуп саналат.

Мектепке чейинки жана мектептик билим берүү деңгээлиндеги мамлекеттик билим берүү стандарттары, ошондой эле кесиптик билим берүүнүн бардык деңгээлдери үчүн мамлекеттик билим берүү стандарттарынын макеттери, жалпы билим берүү мектептери үчүн мамлекеттик стандарттар жана кесиптик билим берүүнүн бардык деңгээлдери үчүн даярдоо боюнча жана адистик боюнча стандарттар Кыргыз Республикасынын билим берүү жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы тарабынан иштелип чыгат жана Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан бекитилет.

Жождон кийинки кесиптик медициналык билим берүү боюнча мамлекеттик билим берүү стандарттары Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы тарабынан иштелип чыгат жана Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан бекитилет.

Мамлекеттик билим берүү стандарттарын кайра кароо жана жаңылоо 5 жылдан кем эмес жүргүзүлөт.

(КР 2017-жылдын 23-майындагы № 84 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

6-берене. Окутуунун тили

Билим берүү уюмдарында тил саясаты Кыргыз Республикасынын Конституциясына Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жүзөгө ашырылат.

Мамлекет ар бир жарандын мектепке чейинки билим берүү мекемелеринен та жалпы билим берүү мекемелерине чейин мамлекеттик, расмий жана эл аралык бирин үйрөнүшү үчүн шарттарды түзөт.

Тиешелүү шарттар болсо, окутуу ошондой эле ар кандай башка тилде да болот.

Эл аралык келишимдерге ылайык Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары

(КР 2007-жылдын 31-июлундагы № 111, 2012-жылдын 29-декабрындагы Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

7-берене. Кыргыз Республикасынын жарандарынын билим алуу у мамлекеттик кепилдиктер

Мамлекет Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин атынан жа билим алуу укугун төмөндөгүдөй жолдор менен камсыз кылат:

- инсандын, коомдун жана мамлекеттин таламдарына ылайык келген би тутумун түзүү;

- эгерде билим берүүнүн ушул деңгээлин жаран биринчи жолу алып жат милдеттүү негизги жалпы, жалпыга жетимдүү акысыз жалпы орто, акысы: башталгыч жана конкурстук негизде кесиптик орто, кесиптик жогорку жана жс жайдан кийин мамлекеттик кесиптик билим берүү уюмдарында мамлекеттик таг жана билим берүү стандарттарынын чегинде билим алуу үчүн зарыл экономикалык жана укуктук шарттарды түзүү. Окуп жаткандардын акысыз бил мамлекеттик билим берүү уюмдарын күтүүнү бюджеттен каржылоо, бил уюмдарынын билим берүүчү кызматтарына бюджеттик каражаттардан акы төлө мамлекеттик билим берүү гранттарын берүү аркылуу ишке ашырылат;

- инклюзивдик билим берүүнү киргизүү;

- окутуу, тарбиялоо формасына, билим берүү уюмунун тибине жана менчиги карабастан окуп жаткандарды жана тарбиялануучуларды социалдык жана укук коргоону жүзөгө ашыруу;

- окуу китептерин, анын ичинде Брайлдын рельефтик-чекиттик арипте чыгарылган окуу китептерин, окуу жана усулдук колдонмолорду чыгаруу жана мамлекеттик жана муниципалдык окуу жайларын камсыз кылуу;

- Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан жыл сайын б квоталардын чектеринде ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамда баштапкы кесиптик, орто кесиптик жана жогорку кесиптик билим берүү.

(КР 2011-жылдын 29-декабрындагы № 255, 2017-жылдын 22-февралындагы № жылдын 23-мартындагы № 38 Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

8-берене. Билим берүүнү өнүктүрүүгө мамлекеттик стимулдаштыруу

Мамлекет билим берүүнү каржылоо, мамлекеттик билим берүү уюмдары берүү тутумунун кызматкерлеринин эмгегине акы төлөө маселелеринде арты саясатты жүргүзөт, коомдо педагогдук, илимий жана камкордук көрүү ишини көтөрүүнү колдойт.

Кыргыз Республикасында билим берүү жаатында сиңирген өзгөчө эм мамлекеттик сыйлыктар, ардак наамдар жана атайын белгилер белгиленет.

9-берене. Билим берүү уюмунун укуктук статусу

Билим берүү уюму юридикалык жак болуп саналат.

Мамлекет аралык билим берүү уюмдарынын укуктук статусу өкмөт аралык кел ылайык аныкталат.

Юридикалык жактын укуктары, ошондой эле билим берүү уюмдарынын устаг бардык түрлөрүн жүргүзүү жагынан жарандык укуктары алар катталган жана би ишине лицензия алган учурдан тартып пайда болот.

Билим берүү уюмунун статусу (ишке ашырылуучу билим берүү програм деңгээлине жана багытына ылайык аныкталуучу тиби, түрү жана категория) аккредитациялоо учурунда белгиленет (тастыкталат).

Билим берүү уюмунун укуктары менен ыйгарым укуктары ушул Мыйза Республикасынын башка укуктук ченемдик актылары, Кыргыз Республикасынын Ӣ Кабинети тарабынан бекитилүүчү билим берүү уюмдарынын тиешелүү типтер жобо жана алардын негизинде иштелип чыгуучу устав менен аныкталат.

(КР 2012-жылдын 29-декабрындагы № 206, 2013-жылдын 4-июлундагы Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

10-берене. Билим берүү уюмунун уставы

Билим берүү мекемесинин уставы анын уюштуруучусу (уюштуруучулары) бекитилет, ал эми билим берүү уюму Кыргыз Республикасынын Жарандык кодекси "Юридикалык жактарды, филиалдарды (өкүлчүлүктөрдү) мамлекеттик каттос Кыргыз Республикасынын Мыйзамында белгиленген тартипте катталат.

Билим берүү уюмунун уставында төмөндөгүлөр көрсөтүлөт:

- аталышы, жайгашкан жери (юридикалык дареги) жана уюмд (уюмдаштыруучулар);

- ишинин предмети жана максаты;

- билим берүү жана башка кызмат көрсөтүүлөрдүн тизмеси, кызмат көрсөтүлүшү тартиби;

- билим берүү уюмуна кабыл алуунун тартиби;

- окуп жаткандарды чыгарып жиберүү тартиби;

- окуу процессин, анын ичинен окутуунун жана тарбиялоонун тилин (тилди жаткандарга сабак берүү режимин, окуучулардын кийиминин формасын уюштуруу

- билим берүү уюмунун кызматкерлеринин штатын түзүүнүн тартиби, эл төлөөнүн шарты жана тартиби, алардын укуктары жана милдеттери;

- каржылоонун, чарбалык иштин түзүмү жана тартиби, билим берүү уюм финансылык, материалдык-техникалык жактан камсыз кылуунун булактары;

- билим берүү уюмунун органдары, алардын компетенциясы жана башкаруу та

- уставын өзгөртүүнүн тартиби;

- билим берүү уюмун кайра уюштуруунун жана жоюунун тартиби.

Мамлекеттик билим берүү уюмдарынын уставы, ушул берененин экинчи көрсөтүлгөн маалыматтардан тышкары, Кыргыз Республикасынын мыйзамдары каршы келбеген булактардан алынган бюджеттен тышкары каражаттарды маселеси боюнча коомдук угууларды өткөрүүнүн тартиби жана мөөнөт маалыматтарды камтууга тийиш.

Билим берүү уюмунун уставы билим берүү жагындагы мамлекеттик ыйгарм орган менен макулдашылгандан кийин юстиция органдарында катталууга тийиш.

(КР 2011-жылдын 29-декабрындагы № 255, 2012-жылдын 29-декабрындагы № жылдын 30-июлундагы № 176 Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

II Глава

Билим берүү тутуму

11-берене. Билим берүү программалары

Кыргыз Республикасында жалпы (негизги жана кошумча) жана кесиптик (не кошумча) билим берүү программалары ишке ашырылат.

Жалпы билим берүү программаларына төмөндөгүлөр кирет:

- мектепке чейинки билим берүү;
- башталгыч жалпы билим берүү;
- негизги жалпы билим берүү;
- орто жалпы билим берүү;
- кошумча билим берүү.

Кесиптик билим берүү программалары кесиптик деңгээлди ырааттуу жоготуу квалификациядагы адистерди даярдоого багытталган.

Кесиптик билим берүү программаларына төмөндөгүлөр кирет:

- кесиптик башталгыч билим берүү;
- кесиптик орто билим берүү;
- кесиптик жогорку билим берүү;
- жогордон кийинки кесиптик билим берүү;
- кошумча кесиптик билим берүү.

Караңыз:

Кыргыз Республикасында кесиптик билим берүүнүн кесиптик билим берүү программаларын ишке ашыруунун шарттары жана структурасы жөнүндө Жогорку Кеңештин 2004-жылдын 3-февралындагы № 53 токтому менен бекитилген)

Ар бир негизги жалпы билим берүү же негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүрүүнүн милдеттүү минималдуу мазмуну менен ченемдик мөөнөттөрү мамлекеттик билим берүү стандарттарында белгиленет.

12-берене. Билим берүү уюмдары

Билим берүү уюмдарына мектепке чейинки билим берүү уюмдары, жалпы билим берүү уюмдары (жалпы билим берүүчү мектеп, окуу-тарбиялык комплекс, автордук окуу комплекси, мектеп-гимназия, мектеп-лицей, мектеп-комплекс, атайын мектеп (жалпы билим берүүчү санатордук мектеп, көмөкчү мектеп, кечки мектеп (негизги билим берүүчү), жаппы билим берүүчү сырттан окуу мектеби, эксперименттик аянтч мектеп, толук эмес мектеп), мектептен тышкары билим берүү уюмдары, ата-энесинин билим берүү уюмдары, балдарга, өспүрүмдөргө жана жаштарга кошумча билим берүү башталгыч (кесиптик лицей, кесиптик орто окуу жайы ж.б.), орто (орто окуу жайы техникум ж.б.), жогорку (институт, академия, университет, консерватория ж.б.) жана кийинки кесиптик билим берүү уюмдары, кошумча кесиптик билим берүү уюмдары

(КР 2013-жылдын 30-июлундагы № 176 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

13-берене. Билим берүү уюмдарын уюмдаштыруучулар

Билим берүү уюмдарынын уюмдаштыруучулары катары мамлекеттик билим берүү жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, юридикалык жана жеке жактар мамлекеттик билим берүү стандарттарын сактаса, эл аралык келишимдерге ылайык чет мамлекеттик билим берүү уюмдары боло алышат.

Кыргыз Республикасынын Куралдуу Күчтөрү, министрликтер жана башка аткаруу органдары үчүн аскердик кызмат өтөө Кыргыз Республикасынын Мыйзамында белгиленген кесиптик билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте түзүлөт.

Билим берүү уюмдарын түзүүдө бөтөнчө үчүрлөрдөн тышкары, төмөнкүлөр

Кесиптик жогорку билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү уюмдаштыруучулардан болуп Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети Республикасынын билим берүүсүнүн мамлекеттик башкаруу борбордуу министрликтер менен мамлекеттик комитеттер саналат.

Мамлекеттик бийлик органдары, билим берүү мамлекеттик башкаруу орган (же) жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары кайра түзүлгө уюмдаштыруучулардын укугу тиешелүү укук мураскорлоруна өтөт.

Билим берүү уюмдарына көрүнүктүү инсандардын атын ыйгаруу Республикасынын билим берүүсүнүн мамлекеттик башкаруу борбордук органынын менен жүргүзүлөт.

(КР 2012-жылдын 29-декабрындагы № 206 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

14-берене. Билим берүү формалары

Билим берүү программалары окуп жаткандардын муктаждыктар мүмкүнчүлүктөрүн эске алуу менен күндүзгү, күндүзгү-сырттан окуу (кечки жана сырттан окуу, экстернат, ошондой эле үй-бүлөлүк жана үйүндө окутууну кош) жекече мектепке чейинки, мектептик жана мектептен тышкаркы деңгээлдеги билим формаларында өздөштүрүлөт.

Күндүзгү-сырттан окуу (кечки), сырттан окуу формаларында жана экстернатта алууга тыюу салынган кесиптер менен адистиктердин тизмеси Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан аныкталат.

Күндүзгү-сырттан окуу (кечки), сырттан окуу формасында жана экстернатта окуп жаткандарга жана адистиктерге ээ болууга жол берилбейт, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан белгилеген тартипте дистанциялык билим берүү технологиясы аркылуу аны өздөштүрүүгө чектөө киргизилиши мүмкүн.

Билим берүү уюму Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети белгилеген жарым-жартылай же толук көлөмүндө билим берүү программасын ишке ашыруу дистанциялык билим берүү технологиясын колдоно алат.

Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү окуучулар атайын билим берүү, иш-мерке билим берүү же үйдө билим берүү формаларында билим алууга укуктуу.

(КР 2013-жылдын 5-ноябрындагы № 199, 2017-жылдын 8-июнундагы № 201-жылдын 23-мартындагы № 38 Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

15-берене. Мектепке чейинки билим берүү

Мектепке чейинки билим берүү үй-бүлөдө жана мектепке чейинки билим берүү уюмдарында жүзөгө ашырылат жана инсандын дене, интеллектуалдык жана адеп-ахлактык жактан өсүп-жетилишинин негиздерин түптөйт.

Ата-эне (мыйзамдуу өкүлдөр) мектеп жашына чейинки балдардын инсандын адеп-ахлактык жана интеллектуалдык жактан өсүп-жетилишинин негиздери милдеттүү.

Мамлекет мектеп жашына чейинки балдардын тарбияланышына финансы материалдык жактан колдоо көрсөтүүгө кепилдик берет, калктын бардык катмары мектепке чейинки билим берүү уюмдарынан таалим-тарбия ала алгыдай шарт кылат.

Мектеп жашына чейинки балдарды тарбиялоо, алардын дене-боюнун жана интеллектуалдык саламаттыгын сактоодо жана чыңдоодо, жеке шыгын өнүктүрүү жана мындай өсүп-жетилишиндеги өксүктөрдү зарыл түрдө оңоодо үй-бүлөгө жардам көрсөтүү мектепке чейинки билим берүү уюмдарынын тармагы иштейт.

Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары мектеп жашына чейинки балдар тарбиялап жаткан үй-бүлөлөргө усулдук, диагностикалык жана консультациял берүүнү уюштурат жана координациялайт.

Мектепке чейинки билим берүү уюму 6 айдан 7 жашка чейинки балдарга кызмат

Мектепке чейинки билим берүү мамлекеттик, муниципалдык менчик мектеп уюмдарында жана альтернативалуу билим берүү түзүмдөрүнүн мектепке уюмдарында жүзөгө ашырылат.

Мектепке чейинки билим берүү уюмдарынын педагогдорунун статусу жана эл башталгыч билим берүүнүн мугалимдердикине теңештирилет.

(КР 2010-жылдын 15-январындагы № 2 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

15-1-берене. Мектепке даярдоо программасы

Мектепке чейинки билим берүүгө тартылбаган балдардын тең мүмкүнчүлүктөрүн камсыз кылуу үчүн жалпы билим берүүчү уюмдардын ал жаштагы балдарды мектепке даярдоо боюнча республикалык бюджеттен ка программалар ишке ашырылат.

(КР 2013-жылдын 30-июлундагы № 176 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

16-берене. Мектепте билим берүү

Мектептик билим берүү билим берүү тутумунун негизги звеносу санал баскычты камтыйт:

- жалпы башталгыч - 1-4-класстарды;
- жалпы негизги - 5-9-класстарды;
- орто жалпы - 10-11-класстарды.

Жалпы башталгыч билим берүү, жалпы негизги билим берүү, орто жалпы б Кыргыз Республикасынын бардык жарандары үчүн милдеттүү билим берүү д болуп саналат. Мамлекет жарандардын мамлекеттик билим берүү станда деңгээлинде мамлекеттик жана муниципалдык окуу жайларында акысыз орто жа алууга болгон укугун жүзөгө ашырууну камсыз кылат.

Мектептеги билим берүү инсандын коомдо активдүү иштеши жетиштүү баскычтарына шайкеш келгидей билимин, жана практикалык ык алуусу м жетилүүсүн камсыз кылып, кесип жана квалификация алышына база катары кызмат

Эреже катары, мектепке кирүү курагы - 6-7 жаш, ар бир класста окуунун узак окуу жылынан кем эмес.

Жалпы башталгыч билим берүүнүн максаты: баланын инсандыгын калы анын интеллектуалдык шыгын өөрчүтүү, окуп жаткан тилинде эсеп-кысап, окуу ыктарына, ошондой эле мамлекеттик жана расмий тилдерде сүйлөшө билү үйрөтүү.

Жалпы башталгыч жана жалпы негизги билим берүү окутуунун күндүзгү боюнча жүзөгө ашырылат. Жалпы негизги билим берүү программасы бою башталгыч мектепти бүткөн бардык окуучулар конкурсуз кабыл алынат. Атайын мектептин бүтүрүүчүлөрү жалпы негизги билим берүүнүн программаларын өз даярдыгынын деңгээлин текшерүү шарты менен кабыл алынат.

Жалпы негизги билим алган адамдар орто жалпы билим берүү программа окууну улантууну каалабаган учурда, башталгыч кесиптик же орто кесиптик б программалары боюнча окууну улантууга милдеттүү.

Орто жалпы билим берүү кесиптик орто же кесиптик жогорку б программалары боюнча окууну улантууга зарыл болгон инсандын негизги

Менчигинин формасына карабастан, жалпы билим берүү уюмдарында жет жүктөмүнүн чегин эске алуу менен беш күндүк окуу жумалыгы белгиленет.

(КР 2018-жылдын 16-февралындагы № 22, 2019-жылдын 1-июлундагы Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

17-берене. Кошумча билим берүү

Окуп жаткандарга жана тарбиялануучуларга кошумча билим берүү билим берүү уюмдарында, ошондой эле кошумча билим берүү уюмдарында акысыз ; (ыктыярдуу) негизде жүзөгө ашырылат.

Мамлекет кошумча билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү уюмдарын к Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте камсыз кылат.

Акылуу негизинде кошумча билим берүү боюнча кызмат көрсөтүүлөрдүн тар шарттары Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан аныкталат.

Кошумча билим берүү боюнча кызмат көрсөтүүлөргө, анын ичинде билим программаларынын, атайын курстардын мазмунуна карата талаптар ата-энелер (өкүлдөр) менен билим берүү уюмдарынын ортосунда келишимдерди түзүүдө тарабынан аныкталат.

Кошумча билим берүү боюнча кызмат көрсөтүүлөрдөн түшкөн каражаттар билим берүү уюму тарабынан ушул мамлекеттик билим берүү уюмунун камкорчулук кеңеш макулдашуу боюнча сарпталат.

Мамлекеттик жана муниципалдык жалпы билим берүү уюмдарында акылуу негизинде класстарды түзүүгө жол берилбейт.

(КР 2013-жылдын 30-июлундагы № 176 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

18-берене. Мектептен тышкаркы билим берүү

Мектептен тышкаркы билим берүү балдардын жана өспүрүмдөрдүн ар кандай менен муктаждыктарын толук канааттандыруу, бош убакыттарын жана эс алуусунан соолугун чыңдоо, кесиптик багыт берүү, инсанды адеп-ахлактык жана интеллекттен жактан жетиптүү максатында маданий-эстетикалык, табигый-илимпий, эстетикалык, натуралисттик, техникалык, спорттук жана башка багыттардагы мектептен тышкаркы билим берүүчү уюмдар тармагы аркылуу жүзөгө ашырылат.

Мамлекеттик мектептен тышкаркы билим берүү уюмдарын каржылоону мамлекет камсыз кылат.

19-берене. Кесиптик даярдык

Кесиптик даярдоо Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети белгиленген квалификациялардын улуттук тутумуна ылайык, квалификациялардын алкагын, квалификациялардын тармактык/сектордук алкактарын, кесиптик жана мектептен тышкаркы билим берүү стандарттарын жана аларды таануу жол-жоболорун, квалификация берүү билим берүү уюмдарын жана программаларын баалоо тутумдарын эске алуу менен ашырылат.

Кесиптик даярдык кесиптик башталгыч билим берүү уюмдарынан, билим берүү уюмдардан жана жекече даярдоо тартибинде тийиштүү лицензиясы бар ; квалификациялардын улуттук тутумуна ылайык алынышы мүмкүн.

(КР 2019-жылдын 14-июлундагы № 71 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

20-берене. Кесиптик башталгыч билим берүү

Кесиптик башталгыч билим берүү квалификациялуу эмгектин кызматкерлердин даярдоону, квалификациясын жогорулатууну жана кайра даярдоону камтыйт.

Кесиптик башталгыч билим берүү программалары боюнча оккупта жалпы негиз

Зарыл болгон учурларда жалпы негизги билими жок адамдардын кесипке үчүн шарттар түзүлөт.

Кесиптик башталгыч билим берүү программалары кесиптик башталгыч буюмдарында ишке ашырылат.

Кесиптик башталгыч билим берүү программасы боюнча окууну бүтүргөн адам боюнча квалификация ыйгарылат.

(КР 2019-жылдын 14-июнундагы № 71 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

21-берене. Кесиптик орто билим берүү

Кесиптик орто билим берүү жалпы негизги же орто жалпы билим берүү ортоңку звенодогу адистерди даярдоону жана кайра даярдоону көздөйт.

Кесиптик орто билим берүү программасы боюнча окуусун ийгиликтүү адамдарга квалификациялардын улуттук тутумуна ылайык тиешелүү адистик квалификация ыйгарылат.

Кесиптик орто билим берүү программалары кесиптик орто жана кесиптик жогору берүүчү билим берүү буюмдарында ишке ашырылат.

(КР 2019-жылдын 14-июнундагы № 71 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

22-берене. Кесиптик жогорку билим берүү

Кесиптик жогорку билим берүү орто жалпы, кесиптик орто жана кесиптик жогору берүү базасында инсандын билимин тереңдетүүдөгү жана кеңейтүүдөгү муктак канааттандыруу максатында квалификациялардын улуттук тутумуна бакалаврларды, адистерди жана магистрлерди даярдоону жана кайра даярдоону камтыйт.

Кесиптик жогорку билим берүү программалары кесиптик жогорку билим берүү буюмдарында (жогорку окуу жайларда) ишке ашырылат. Магистрлердин программасы Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын илим институттарында, ошондой эле Кыргыз Республикасынын жогорку окуу жайлары биргеликте ишке ашырылышы мүмкүн.

Тиешелүү багыттагы кесиптик орто билими бар адамдар тездетилген программа боюнча кесиптик жогорку билим алышы мүмкүн.

Кесиптик жогорку билими бар адамдар тездетилген программа боюнча экинчи кезге кесиптик жогорку билим алышы мүмкүн.

Кесиптик жогорку билим берүү багыттарынын жана адистиктеринин программаларды өздөштүрүүнүн ченемдик мөөнөттөрү, аларды ишке ашыруу мамлекеттик билим берүү стандарттары менен аныкталат.

Кесиптик жогорку билим алууга орто жалпы билими жөнүндө аттестаттын, кесиптик билими тууралуу дипломдун же кесиптик жогорку билими жөнүндө дипломдун (экинчи кезге ошондой эле жогорку билим алганда) болушу мүмкүнчүлүк берет.

Жогорку окуу жайлары ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү студенттерге куралдарына аларды электрондук форматта, аудио алып жүрүүчүлөрдө же рельефтик-чекиттик ариптери менен чыгарылган окуу китептерин берүү жетиликтүү түзүүгө милдеттүү.

(КР 2019-жылдын 14-июнундагы № 71, 2021-жылдын 23-мартында Мыйзамдарынын редакциясына ылайык)

23-берене. Жождон кийинки кесиптик билим берүү

Жождон кийинки кесиптик билим берүү илимдин кандидаты жана доктору, с. доктору (PhD)/тармак боюнча доктор деген окумуштуулук даражалары бар илимий-педагогикалык кадрларды даярдоо программаларын ишке ашырууну көздөйт.

Илимий жана илимий-педагогикалык кадрларды даярдоо, эреже катары

Илимдин кандидаты жана илимдин доктору деген окумуштуулук мамлекеттик аттестациялоо органы тарабынан эл алдында диссертациясын жактап натыйжасы боюнча кабыл алынган диссертациялык кеңештин расмий өңөмдөгү негизинде ыйгарылат. Философия доктору (PhD)/тармак боюнча доктор квалификациясы Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан белгиленген ыйгарылат.

Улук илимий кызматкердин, доценттин, профессордун окумуштуулук мамлекеттик аттестациялоо органы тарабынан окумуштуулук наам берүү сунушун жогорку окуу жайдын (илим-изилдөө институтунун) окумуштуулар кеңешинин техникалык) чечиминин негизинде ыйгарылат.

Жождон кийинки кесиптик билим берүүнү уюштуруунун тартиби Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен аныкталат.

(КР 2019-жылдын 14-июнундагы № 71 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

24-берене. Эрезеге жеткендерге кошумча билим берүү

Эрезеге жеткендерге кошумча билим берүү (анын ичинде кайра даярдоо кадрлардын квалификациясын жогорулатуу) билим берүү уюмдарынын жана түрлөрүнүн жана типтеринин тутуму аркылуу квалификациялардын улуттук тутуму жүзөгө ашырылат.

Эрезеге жеткендерге кошумча билим берүүнүн негизги милдети инсандын өнөрүн өзү өркүндөтүү, өз мүмкүнчүлүктөрүн ишке ашыруу жана квалификациясын а. муктаждыгын толугураак канааттандыруу болуп саналат.

Кошумча билим берүү программаларына төмөндөгүлөр аркылуу ишке ашырылган кайсы кандай багыттагы билим берүү программалары кирет:

- негизги билим берүү программаларынын чегинен тышкары жалпы жана билим берүүчү билим берүү уюмдарында;
- кошумча билим берүүчү билим берүү уюмдарында (квалификацияны жогору келтирүү курстарында, музыкалык жана көркөм өнөр мектептеринде, искусство мектептеринде тиешелүү лицензияга ээ болгон дагы башка билим берүү уюмдарда);
- жекече педагогикалык иш аркылуу.

(КР 2019-жылдын 14-июнундагы № 71 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

25-берене. Билими жөнүндө документтер

Мектепке чейинки жана кошумча билим берүүдөн тышкаркы, лицензиялоо органы тарабынан аккредитациялоодон өткөн билим берүү уюмдары жалпы негизги билим берүү (же) кесиптик негизги билим берүү программаларын толук өздөштүрүп мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациядан өткөн бүтүрүүчүлөргө (ар бир билим берүү уюмуна бирден ашпаган) билими (жана) же квалификациясы жөнүндө мамлекеттик тийиштүү документ беришет.

Окуп жаткандар жогорку окуу жайынын филиалын же башка өз алдынча бөлүмүн (юридикалык жакты) окуп бүтүрүшкөндө, билими жөнүндөгү документтер филиалдын же түзүмдүк бөлүмдүн жайгашкан жери көрсөтүлүү менен маалымат берилет.

Тийиштүү билим деңгээли жана квалификациясы жөнүндө мамлекеттик документ билим берүүнүн андан кийинки программаларынын деңгээли боюнча улантуунун зарыл шарты болуп саналат.

Кесиптик башталгыч, кесиптик орто, кесиптик жогорку билими берүүчү квалификациясы жөнүндөгү мамлекеттик үлгүдөгү документтерде жана жождон кийинки кесиптик билими тууралуу документтерде көрсөтүлгөн окумуштуулук даражаларына наамдар алардын ээлерине алган даярдыгына жараша кесиптик ишти жүргүзүү ичинде белгиленген тартипте тийиштүү билим деңгээлине жараша квалификацияларын жогорулатуу үчүн кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен аныкталат.

болбосун уюмда кесиптик иштин белгилүү бир түрүн жүзөгө ашырууга укук документтер болуп саналат.

Билим берүү уюму окуп жаткандардын билим берүү программаларын өздөштүрүү натыйжаларын жекече эсепке алууну, ошондой эле Кыргыз Республикасын билим берүүсүн мамлекеттик башкаруу борбордук органы белгилеген тартипте кагаз жүзө (же) электрондук жазуу түрүндө анын натыйжалары жөнүндөгү маалыматтарды сактоону жүзөгө ашырат.

Билими жөнүндө мамлекеттик үлгүдөгү документтер так отчеттуулуктун докторм болуп саналат, аларды даярдоо, сактоо жана берүү Кыргыз Республикасы жекелештирилген документтеринин Мамлекеттик тизмегин жүргүзүүгө жана жооптуу мамлекеттик органга таандык болуп эсептелет.

(КР 2013-жылдын 4-июлундагы № 110, 2019-жылдын 14-июнундагы Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

III Глава

Билим берүү тутумундагы окуп жаткандардын, педагогдордун жана ата-энелердин укуктары менен милдеттери

26-берене. Окуп жаткандардын укуктары менен милдеттери

Ар кандай типтеги жана түрдөгү билим берүү уюмдарында окуп жаткандардын укуктары менен милдеттери ушул Мыйзам жана билим берүү уюмдары жөнүндө жоболор аныкталат.

Кайсы типтеги жана түрдөгү билим берүү уюмдарында болбосун окуп окутуунун кайсы гана этабында болбосун (кесиптик жогорку билим берүүчү окуунун жылынан кийин) билим берүү уюмун, билим алуунун формасын, белгилүү бир мамлекеттик билим берүү стандарттарына ылайык билим алууну, ошол стандарттардын жекече билим берүү кызматтарын тандап алууга, өздөрүнүн адамдык укуктарына урматталышына, өз көз караштарын жана ынанымдарын эркин билдирүүгө укуктуу.

Билим берүү программасын толук көлөмдө ишке ашыруу үчүн дистанциялык билим технологиясын колдонушкан билим берүү уюмунда окуп жаткандар билим алуунун укуктары менен милдеттерине, ал эми аны бүтүргөндө ошол билим берүү уюмунун жөнүндө документин алуу укугуна ээ.

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан аныкталуучу кошпогондо, аккредиттелбеген билим берүү уюмдарында жекече билим берүү алдынча билим алуу түрүндө билим алган жарандар экстернат түрүндө аттестация өтүүгө укуктуу.

Кыргыз Республикасынын жогорку окуу жайларына мамлекеттик бюджеттин студенттерди кабыл алуу 2000-жылдагы кабыл алуу планынан төмөн болбогон сакталат.

Лицензиясы же мамлекеттик аккредитациясы бар жогорку окуу жайынын санын анык аскердик кызмат өтөөгө чакырылуу мөөнөтүн узартуу укугуна ээ.

Окуп жаткандар мамлекеттик билим берүү стандарттарынын талаптарынын даярдыгы билим берүү программаларын өздөштүрүүгө, билим берүү уюмунун ички тартип эрежелерин сактоого, улуттук каада-салттарды урматтоого, билим берүү уюмуна келтирилген Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен белгиленген тартипте катталуу жана жоопкерчилик тартууга милдеттүү.

Жаш адистерди бөлүштүрүүнүн жана пайдалануунун тартиби Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан аныкталат.

(КР 2013-жылдын 4-июлундагы № 110, 2015-жылдын 16-январындагы Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

- окутуунун формасын, билим берүү уюмдарынын тибин жана түрүн таңдоо ошондой эле балага үй-бүлөдө билим берүүгө (өзгөчөлөнгөн, бөтөнчө жагдайларда)

- баланы окутуунун кайсы гана этабында болбосун окуусун улантуу үчүн билим берүү уюмдарына жиберүүгө;

- мамлекеттик билим берүү стандарттарынын алкагында окуп жаткандардан келип чыккан укугун сактоону талап кылууга.

Ата-энелер (мыйзамдуу өкүлдөр) өзгөчө учурларда үй-бүлөдө балага жалпы же жеке жалпы негизги жана орто жалпы билим берүүгө укуктуу. Үй-бүлөдө билим берүүгө аттестациядан жакшы өткөндө окутуунун кайсы гана баскычында болбосун ата-энелер (мыйзамдуу өкүлдөрүнүн) чечими боюнча билим алуусун билим берүү уюмунда окутуу.

Ата-энелер (мыйзамдуу өкүлдөр) төмөнкүлөргө милдеттүү:

- негизги билим алууда балдардын жашоосу, окуусу жана алардын шыгын өөшү талаптагыдай шарттарды түзүүгө, алардын дене-боюнун жана психикалык саламаттыгына дайыма кам көрүүгө;

- баланын ар намысын ызаттоого, эмгекти сүйүүгө, мээримдүүлүк жана башка сезимдерин ойготууга, үй-бүлөгө, жашы боюнча улууларга, мамлекеттик жана элдик үрп-адаттарга, салттарга ызаттоо менен мамиле жасоого тарбиялоого;

- элдин улуттук, тарыхый, маданий баалуулуктарын урматтоого, тарыхый мурастарга жана айлана чөйрөгө аяр мамиле жасоого, Ата мекенди сүйүүгө тарбиялоого;

- жалпы билим берүү уюму менен үзгүлтүксүз кызматташууну (ата-энелер чогуу катышуу, мугалимдердин баланы окутуу жана тарбиялоо боюнча педсоветтин сунуштамаларын аткаруу) колдоого;

- ата-энелер (мыйзамдуу өкүлдөр) билим берүү уюмунун аймагынан сырткары тышкары убакта болгон балдардын саламаттыгы жана өмүрү үчүн толук жоопкерчилик тартышат.

Ата-энелер (мыйзамдуу өкүлдөр) баланын жалпы негизги билим алышына милдеттерин аткарганга үчүн Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык администрациялык жоопкерчилик тартышат.

(КР 2013-жылдын 30-июлундагы № 176 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

28-берене. Педагогдук ишти иштөө укугу

Педагогдук ишти иштөө укугуна зарыл билим алган жана тиешелүү квалификациясы бар адамдар ээ болушат ушул беренедө каралган учурларды колдонсо.

Педагогдук билими жана квалификациясы жок адамдар педагогдук (окутуучу) иштөө укугуна төмөнкү учурларда ээ болот:

- кайра даярдоодон өткөн;

- *(КР 2020-жылдын 14-августундагы № 128 Мыйзамына ылайык күчүн жоготкон)*

- репетитордук жана тренингдер тартибинде сабак өткөн.

Кесиптик жогорку билим берүү уюмунда педагог болуп иштөөгө эреже катары төмөн эмес билими бар адамдарга уруксат берилет.

Педагогдук иште иштөөгө соттолгон же медициналык жактан каршы көрсөтүлгөн адамдарга жол берилбейт, анын тизмеси Кыргыз Республикасынын Мыйзамдары менен аныкталат.

Педагогдук иште иштөө укугунан ажыратуу Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен аныкталат.

29-берене. Педагогдордун укуктары менен милдеттери

Педагогдор төмөндөгүлөргө укуктуу:

- педагогдук ишти уюштуруунун усулдары менен түрлөрүн эркин тандап алууга
- педагогдук алдыңкы тажрыйбаны ишке жайылтууга;
- өз аброюн жана кесиптик баркын коргоого;
- кесиптик иши үчүн тиешелүү шарттарды талап кылууга.
- Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети аныктаган тартипте милдеттеринен өзүнүн кесиптик деңгээлин жана квалификациясын жогорулатууга.

Педагогдор төмөндөгүлөргө милдеттүү:

- педагогдук этиканын ченемдерин сактоого;
- окуучулардын мамлекеттик билим берүү стандарттарынын талаптары болбогон деңгээлде билим берүү программаларын өздөштүрүшүн камсыз кылууга
- окуп жаткандардын өз алдынчалуулугун, окууга чыгармачыл мамиле өнүктүрүүгө, жүрүм-турумунда жогорку адеп-ахлактык ченемдерди калыптандыруу
- өзүнүн кесиптик деңгээлин дайыма өркүндөтүүгө жана квалификациясын жылда бир жолу жогорулатууга;
- балдарга карата эмоциялык, психикалык, дене-бой зомбулугун колдоо бербөөгө.

Билим берүү уюмдарынын педагогдорун саясий иш-чараларга тартууга тыюу с

(КР 2012-жылдын 29-декабрындагы № 206, 2013-жылдын 30-июлундагы № жылдын 25-июлундагы № 69 Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

IV Глава

Окуп жаткандар менен билим берүү тутумунун кызматкерлерин социал жактан коргоо

30-берене. Окуп жаткандарды социалдык жактан коргоо

Мамлекет Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан б тартипте окуп жаткандарга окуу үчүн шарт түзөт, окуй турган жайлар, жабдуу, жөлөкпул, материалдык жардам, тамак-ашка жана транспортто жүрүүгө же медициналык жактан тейлөө жана ден соолукту чыңдоо, окуу китепте (республикалык жана жергиликтүү бюджеттердин каражаттарынын эсебинен ст окуп жаткандарга Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан тартипте жана өлчөмдөрдө стипендиялар төлөнөт) камсыз кылат.

Кесиптик башталгыч, кесиптик орто, кесиптик жогорку билим берүү жана ж жайынан кийинки кесиптик билим берүү уюмдарында окуп жаткан студенттерди жактан колдоо үчүн социалдык билим берүү кредиттери берилиши мүмкүн.

Социалдык билим берүү кредиттери кредиттин негизги суммасын төлөй ба аяктаганга чейин мөөнөтүн жылдыруу менен Кыргыз Республикасынын Улуттук эсептик коюмунан жогору эмес пайыздык коюм менен жүзөгө ашырылат.

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети берилген социалдык би кредиттери боюнча Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын эсептик ко коммерциялык банктардын пайыздык коюмдарынын ортосундагы айырма чыгашаларды субсидиялайт.

Жогорку кесиптик билим берүү алкагында сырттан окуу формасын, дистанция берүү технологияларын пайдаланган билим берүү уюмдарында окуганда Республикасынын эмгек жөнүндө мыйзамдарында белгиленген тартипте берилүү жеңилдиктерге укуктуу.

Олимпиадалык оюндардын, дүйнөлүк чемпионаттардын чемпиондору жана башка жана Азия оюндарынын чемпиондору дене тарбия жана спорт жаатындагы адистер даярдоонун багыттары боюнча (бакалавриат, магистратура) окуу үчүн мамлекет муниципалдык орто кесиптик жана жогорку кесиптик билим берүү уюмдарына сынагысыз (экзамендерсиз, тестирлөөсүз жана аңгемелешүүсүз) кабыл алынат.

"Кыргыз Республикасынын спорт чебери", "Кыргыз Республикасынын спорт кесиптик класстагы спорт чебери" спорттук наамы бар спортсмендер мамлекеттик муниципалдык билим берүүнүн кесиптик жогорку билим берүү уюмдарына тапшыруу артыкчылык укугунан пайдаланат. "Спорттун чеберлигине талапкер" спорттук наамы бар "Кыргыз Республикасынын спорт чебери", "Кыргыз Республикасынын эл аралык спорт чебери" спорттук наамы бар спортсмендер мамлекеттик жана муниципалдык билим берүүнүн кесиптик орто билим берүү уюмдарына тапшырууда артыкчылык пайдаланышат.

Жетим балдарга жана ата-эне (мыйзамдуу өкүлдөрү) көзөмөлдүгүнөн камсыз кылынган балдарга билим берүү, алардын жашы жетилгенге чейин мамлекеттик кылуу негизинде жүзөгө ашырылат.

Окуу жаткандарды окуу сабактарынан жана окуу процессинен алаңдатуу кылуу Республикасынын билим берүүсүнүн мамлекеттик башкаруу борбордук органынын менен жол берилет. Окуу процессин бузууга күнөөлүү болгон (тике же кыйыр) адистер жаткандарга келтирилген моралдык жана материалдык зыяндын ордун толтуруп берилет.

(КР 2009-жылдын 17-июнундагы № 185, 2011-жылдын 13-июнундагы № 42, 2012-жылдын 5-ноябрындагы № 199, 2018-жылдын 2-августундагы № 78 Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

31-берене. Балдардын жана окуучу жаштардын саламаттыгын сактоо

Билим берүү уюмдары жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жана окуучу жаштардын саламаттыгын сактоого жана чыңдоого кепилдик берүүчү болушу керек.

Окуу-эмгек жүктөмү, окуучулардын окуу режими, анын ичинде дене тарбия берүү уюму тарабынан Кыргыз Республикасынын билим берүүсүн мамлекеттик органдарынын сунуштарынын негизинде саламаттык сактоо жаатындагы Республикасынын мамлекеттик органдары менен макулдашуу боюнча аныкталат.

Узак дарыланууга муктаж болгон балдар үчүн Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик Кабинети жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары ден соолук мекемелеринде окутуу шартын түзөт. Окуу сабактары ошондой эле үйдө окутуу мекемесинде жүргүзүлөт.

32-берене. Билим берүү тутумунун кызматкерлерин социалдык жактан камсыз кылуу

Билим берүү уюмунун кызматкерлерине эмгек акы жана кызматтык маян кызматкерлердин эмгек келишиминде (контрактта) каралган иш-милдеттерин жана жумуштарды үчүн төлөнүп берилет. Кызматкер аткарган башка жумуштар менен милдеттер Республикасынын мыйзамдарында каралгандан башка учурларда жумуштун жараша кошумча келишим боюнча төлөнөт.

Мамлекеттик жана муниципалдык билим берүү уюмдарынын кызматкерлерине эмгек акы төлөөнүн шарттары Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети менен аныкталат.

Билим берүү кызматкерлерине төмөндөгүдөй кошумча акы белгиленет:

- илимдин доктору же кандидаты, философия доктору (PhD)/тармак бою окумуштуулук даражасы үчүн - Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык;
- 5 жылдык педагогдук иш стажы үчүн - эмгек акынын он пайызынан аз эм үчүн - жыйырма пайызынан аз эмес, 15 жана андан да көп жыл үчүн - отуз пай эмес өлчөмүндө.

Караңыз:

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2008-жылдын 27-февралындагы "Мамлекеттик жана муниципалдык окуу жайлардын кызматкерлерине пед. стажысы боюнча 2003-2007-жылдар үчүн кошумчаларды төлөө жөнүндө" токто

Айыл жерлеринде жайгашкан билим берүү уюмдарында иштеген, педагогикалык кызматкерлерге кошумча акы төлөө Кыргыз Республикасынын Кабинети тарабынан аныкталган тартипте белгиленет.

Билим берүү уюму өзүндө болгон каражаттардын чегинде кызматкерлерге э толоодо акчалай сыйлыктарды, материалдык кызыктыруунун жана компенсаци башка түрлөрүн белгилейт, ошондой эле окуу, усулдук жана илимий адабиятта алуу үчүн каражат бөлүп берилет.

(Жетинчи бөлүк КР 2014-жылдын 18-июлундагы № 144 Мыйзамына ыл жоготту)

Айыл мектептерине иштегени келген жаш адистерге жергиликтүү каражаттарынын эсебинен чарбачылыгын жүргүзүү үчүн кызматтык маянан өлчөмүндө бир жолку жөлөкпул берилет.

(Тогузунчу бөлүк КР 2011-жылдын 8-августундагы № 150 Мыйзамына ыл жоготту)

Билим берүү уюмдарынын кызматкерлери жыл сайын милдеттүү түрдө м дарылоо-профилактикалык мекемелеринде амбулатордук медициналык акысыз өтүшөт.

(КР 2006-жылдын 28-декабрындагы № 225, 2011-жылдын 8-августундагы № жылдын 18-июлундагы № 144, 2019-жылдын 14-июнундагы № 71 Мыйзам редакцияларына ылайык)

33-берене. Окуучулардын өзгөчө контингенттик социалдык жактан коргоо

Мамлекет курагына, жынысына, этностук жана диний таандуулугуна, жетишкендиктерине, социалдык-экономикалык статусуна карабастан балдар билим берүү процессине тартуу боюнча аларды социалдык жактан коргоо саясаты жана жетим балдарды, ошондой эле ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү мамлекеттик камсыздоого алат.

Балдар үйүнүн жана жетим балдар жана ата-энелеринин камкордугусуз кал үчүн жатак мектептердин тарбиялануучулары жалпы негизги билим (орто жал алгандан кийин акысыз кесиптик башталгыч билим алуу укугуна ээ болушат.

Дене-боюнун же акыл-эсинин өсүшү жагынан бузулушу бар балдар үч дарылоону, тарбиялоону жана окутууну, социалдык жактан байыр алууну ж жуурулушууну камсыз кылуучу атайын топтор, класстар же уюмдар уюштурулат.

Дене-бойлук же акыл-эстик өнүгүүсүндө бузулуулар бар балдар үчүн уюм жана жоюу билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу орган тарабынан же ыйга мамлекеттик орган менен Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тартипте макулдашуу боюнча жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жүзөгө ашырылат.

Министрлер Кабинети аныктайт. Бул уюмдарга жиберилүүчү, ошондой эле м: толук камкордугунда туруучу балдардын категориялары билим берүү жана сактоо чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар тарабынан Медициналык көрсөтүүлөр бар болгондо, дене-бойлук же акыл-эстик өнүгүүсүндө бар балдарды окутуу ата-энелеринин макулдугу менен, Кыргыз Республ Министрлер Кабинети аныктаган тартипте, үйдө окутууну кошуп алганда жекеч жүргүзүлөт. Оорулардын тизмеги билим берүү жана саламаттык сактоо чө ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар тарабынан аныкталат.

Дене-бойлук же акыл-эстик өнүгүүсүндө бузулуулар бар балдарды би процессинде коштоону уюштуруу Кыргыз Республикасынын Министрлер тарабынан аныкталган тартипте жүзөгө ашырылат.

Билим берүү уюму окуп жаткандын билим берүү муктаждыктарын жа мүмкүнчүлүктөрүн эске алуу менен, окуу процессин билим берүү чөйрөсүндөг укуктуу мамлекеттик орган тарабынан аныкталган тартипте жекече окуу планынын уюштурууга укуктуу.

Социалдык жактан коркунуч туудурган жана тарбия берүү менен окутуу шарттарына муктаж болгон балдар үчүн аларды окутууну, кесиптик даярд медициналык-социалдык жактан калыбына келтирүүнү камсыз кылуучу атай көмөкчү уюмдары түзүлөт.

Бапдарга социалдык коркунуч туудурган жана өзгөчө тарбия берүүгө жа муктаж болгон окуучуларды балдар уюмдарына жиберүү соттун чечими боюнча г ашырылат.

Түзөтүү-эмгек мекемелеринде жаткан балдар үчүн ошол уюмдардын админи жана Кыргыз Республикасынын билим берүүсүн мамлекеттик башкаруу борбор тарабынан жалпы негизги жана кесиптик башталгыч билим берүү, ошондой эле билим алуу үчүн шарттар түзүлөт.

(КР 2013-жылдын 30-июлундагы № 176, 2017-жылдын 8-июнундагы № 1 жылдын 23-мартындагы № 38 Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

V Глава **Билим берүү тутумун башкаруу**

34-берене. Билим берүү тутумун мамлекеттик башкаруу органдары

Билим берүү тутумун башкаруу Кыргыз Республикасынын Министрлер Каби Кыргыз Республикасынын билим берүүсүн мамлекеттик башкаруу борбордук жана органдары, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарабынан жүзөгө ашыр

Билим берүү тутумун мамлекеттик башкаруунун түзүмү Кыргыз Республ Министрлер Кабинети тарабынан ага мыйзам берген ыйгарым укуктардын иштелип чыгат жана бекитилет.

(КР 2012-жылдын 29-декабрындагы № 206 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

35-берене. Билим берүүнү башкаруудагы мамлекеттин компетенциясы

Билим берүү жаатындагы мамлекеттин компетенциясына төмөндөгүлөр кирет:

- мамлекеттик билим берүү саясатын, билим берүүнү өнүктүрүүнүн стратеги жана жүзөгө ашыруу, бул чөйрөдөгү артыкчылыктарды аныктоо;
- билим берүү жаатындагы мамилелерди жалпы мамлекеттик деңгээлде укук жөнгө салуу;

- ведомстволук баш ийүүсүнө жана менчигинин түрүнө карабастан, бардык буюмдарына жалпы окуу-илимий-усулдук жактан жетекчилик кылуу;
- мамлекеттик каржылоо үчүн улуттук жана региондук маанидеги мамлекеттик окуу жайларынын тизмесин аныктоо;
- билим берүү тутумун маалыматтар менен камсыз кылуу, окуу адабияттарын куралдарын бастырууну жана чыгарууну уюштуруу;
- окутуунун ченемдик мөөнөттөрүн билим берүүнүн деңгээлдери боюнча аныкт
- билим берүү уюмдары үчүн кесиптердин жана адистиктердин тизмесин аныкт
- билим берүүнүн мамлекеттик стандарттарын белгилөө;
- билим берүүнү өнүктүрүүнүн мамлекеттик жана эл аралык программала чыгуу жана ишке ашыруу;
- билим берүү жаатындагы Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын атк контролдоо;
- лицензиялоо, тесирлөө, аккредитациялоо институттары аркылуу билим сапатына кепилдик берүү;
- камкорчулук жана билим берүү кыймылдарына колдоо көрсөтүү жана аларды
- мыйзам тарабынан ага берилген ыйгарым укуктардын чектеринде кадр саясат ашыруу.

(КР 2013-жылдын 4-июлундагы № 110 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

36-берене. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын компетенци

Билим берүү жаатында жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын компетенциясына төмөнкүлөр кирет:

- билим берүү уюмдарынын тармагын өнүктүрүү жана жарандардын билим берүүсүн камсыз кылуу;
- ведомстволук караштыгы бар билим берүү уюмдарын чарбалык жактан тейлөө үчүн каржылоону жүзөгө ашыруу;
- жетим жана ата-энесинин кароосунан калган жашы жетиле элек балдар камкорчулукка жана көзөмөлчүлүккө алуу, алардын укуктарын коргоо, балдар жатак мектептеринде үй-бүлөлөргө тарбиялоо же асырап алуу үчүн жайгаштыруу;
- айылдык мектептердин окуучуларын - кембагал үй-бүлөдөгү балдарды окуу менен акысыз камсыз кылуу;
- жаштардын кесиптик даярдык маселелерин координациялоо;
- мектепке чейинки жана мектеп жашындагы балдарды туруктуу эсепке алуу үчүн ашыруу;
- балдарды жалпы билим берүү уюмдарына жана алардын иш жүзүндө жерлерине жеткирүүнү уюштуруу.

Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жергиликтүү бюджеттин каражаты менен белгиленген тартипте тиешелүү педагогикалык (илимий-педагогикалык материалдык-техникалык база менен камсыз кылуу аркылуу билим берүү уюмдарына алат.

Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары милдеттүү түрдө Айыл жарактуу жерлерди кайра бөлүштүрүү фондусунан айылдык мектептерге жер үлгү берүүнү жүзөгө ашырат.

Билим берүү уюмдары өзүнө мыйзам тарабынан берилген ыйгарым чектеринде кадр саясатын жүргүзүүдө, окутуунун, тарбиялоонун усулдарын тануу илимий изилдөөлөрдүн багыттарын аныктоодо, уюштуруу, кесиптик, финансылы жана башка маселелерде уставдын, уюмдаштыруу келишиминин, Кыргыз Респуб мыйзамдык жана башка ченемдик укуктук башка актыларынын чегинде өз алдын ээ.

Билим берүү уюму окуп жаткандардын маалы менен аттестациялоо тутумун формасын, тартибин жана мезгилдүүлүгүн, билим берүү процессинин жана билим технологияларынын, анын ичинде дистанциялык билим берүү технологияларын тандоодо өз алдынчалыкка ээ.

Билим берүү уюму билим берүү программаларын жарым-жартылай же толук (айрым сабактарды эске албаганда) ишке ашыруу үчүн Кыргыз Республикасы берүүсүн мамлекеттик башкаруу борбордук органы чектеген тартипте дистанция берүү технологияларын колдоно алат.

Билим берүү уюмдары юридикалык жакты же филиалды өзүнчө мүлккө ээ келүү статусу бар түзүмдүк бөлүмдөрдү түзө алат. Түзүмдүк бөлүмдөр филиалдарды жана бөлүмдөрдү түзүүгө укуксуз.

Кесиптик жогорку жана кесиптик орто билим берүүчү бир билим берүү алкагында бир адистик боюнча студенттерди окутуу, кадрларды даярдоо жана даярдоо үчүн биринин ишин бири кайталаган түзүмдүк бөлүмдөрдү (институт борборлорду, факультеттерди ж.б.) түзүүгө жол берилбейт.

Билим берүү уюмунун тиби жана статусу институционалдуу аккредиттөөнүн белгиленет.

38-берене. Билим берүү уюмдарын башкаруу

Билим берүү уюмдарын башкаруу демократиялуулук, борборлоштуруудан өз алдынчалык жана өз алдынча башкаруу принциптеринде курулат.

Жалпы чогулуш, камкорчулук, окумуштуулар, педагогдук жана башка кеңеш комитеттер билим берүү уюмдарын тең башкаруунун формасы болуп саналат. Тең башкаруунун шайлоонун тартиби жана алардын компетенциялары, кеңеш жана билим берүү уюмунун жетекчисинин ортосундагы ыйгарым укуктарды ажырымдоо Кыргыз Республикасынын мыйзамдары жана билим берүү уюмунун уставы менен аныкта берүү уюмуна түздөн-түз жетекчиликти ректор, директор, башчы же башкы администратор) жүзөгө ашырат.

Республикалык бюджеттен каржылануучу мамлекеттик мектепке чейинки билим берүү уюмдарынын, мектептердин, балдардын, өспүрүмдөрдүн жана жаштардын тышкаркы, атайын жана кошумча билим берүү уюмдарынын, кесиптик башта кесиптик орто билим берүү окуу жайларынын жетекчилери Кыргыз Республикасы берүү жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы, ал эми жергиликтүү каржылануучу уюмдардыкы билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун регион тарабынан дайындалат.

Кыргыз Республикасынын ички иштер, тышкы иштер жана коргоо жаатындагы укуктуу мамлекеттик органдарынын адистештирилген мамлекеттик жогорку жайларынын жетекчилерин кошпогондо, мамлекеттик жогорку окуу жай жетекчилери Кыргыз Республикасынын билим берүү жаатындагы ыйгарым мамлекеттик органы тарабынан кызмат ордуна дайындалат жана бошотулат.

"Улуттук" деген статусу бар мамлекеттик жогорку окуу жайларынын жетекчилери Кыргыз Республикасынын билим берүү жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик жетекчисинин сунуштамасы боюнча Кыргыз Республикасынын Президенти кызмат ордуна дайындалат жана бошотулат.

Кыргыз Республикасынын ички иштер, тышкы иштер жана коргоо жаатындагы укуктуу мамлекеттик органдарынын адистештирилген мамлекеттик жогорку жайларынын жетекчилери Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тартыпте кызмат ордуна дайындалат жана бошотулат.

Мамлекеттик жогорку окуу жайынын жетекчилери кызмат ордуна 5 жылдык дайындалат. Бир эле адам мамлекеттик жогорку окуу жайынын жетекчисинин иш мамлекеттик жогорку окуу жайында 10 жылдан ашык жүргүзө албайт.

Мамлекеттик, анын ичинде "Улуттук" деген статусу бар жогорку окуу жетекчисинин кызмат ордуна карата квалификациялык талаптар Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан аныкталат.

Мамлекеттик, анын ичинде "Улуттук" деген статусу бар жогорку окуу жайынын кызмат ордунан бошотулган учурда Кыргыз Республикасынын билим берүү жана илим иштерин жетектөө мамлекеттик органы анын милдеттерин аткарууну, жаңы дайындалганга чейин, жетекчинин орун басарларынын бирине убактылуу мамлекеттик жогорку окуу жайынын жетекчисинин милдетин аткаруучу кызмат кызмат ордунан бошотууга же дайындоого укуксуз.

(КР 2022-жылдын 25-июлундагы № 69 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

39-берене. Билим берүү уюмдарынын коомдук, саясий, диний ассоциациялар жана союздар менен өз ара мамилеси

Билим берүү тутумунда коомдук уюмдар менен бирикмелер (союздар, акционердик ассоциациялар, окуу-усулдук бирикмелер, окуу-техникалык башка кеңештер менен уюмдар) түзүлүшү мүмкүн.

Билим берүү уюмдарында саясий жана диний партияларды жана уюмдарды түзүлүшү салынат.

Билим берүү уюмдарынын кызматкерлери, студенттери, окуучулары Кыргыз Республикасынын Мыйзамында белгиленген тартыпте каттоодон өткөн саясий партиялар жана уюмдардын мүчөсү болууга укугу бар.

Иши билим берүү уюмдарынын ишинин негизги багыттарына ылайык келген уюмдар менен болгон өз ара мамилелер келишим негизинде жөнгө салынат.

Мамлекеттик билим берүү уюмунун камкорчулук кеңеши өз ишин мамлекеттик берүү уюму тарабынан уставдык максаттарына жетүүсү үчүн жүзөгө ашырат.

(КР 2011-жылдын 29-декабрындагы № 255, 2014-жылдын 30-майындагы Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

40-берене. Билим берүү ишин лицензиялоо, билим берүү уюмдары программаларды аккредитациялоо, окуп жаткандарды тестирлөө

Мектепке чейинки, жалпы башталгыч, жалпы негизги, жалпы орто жана тышкаркы билим берүү программаларын ишке ашырып жаткан мамлекеттик муниципалдык билим берүү уюмдарынан тышкаркы билим берүү уюмдары билим берүү программаларын ишке ашырууну тиешелүү лицензияларды алгандан кийин гана башкарууга укугу бар.

Билим берүү уюмдарын лицензиялоо Кыргыз Республикасынын билим берүү жана илим иштерин жетектөө мамлекеттик орган тарабынан жүзөгө ашырылат.

Жогорку окуу жайларына кабыл алуу жалпы республикалык тестирлөө натыйжаларынын негизинде жүзөгө ашырылат. Орто мектептердин бүтүмү мамлекеттик аттестациялоо жалпы республикалык тестирлөө менен айкалыштырылат.

Караңыз:

билим берүү гранттарын конкурстук бөлүштүрүүнү жөнгө салуучу жоболордун жөнүндө" токтому

Билим берүү уюмунун билим берүү программаларын, анын ичинде дистанция берүү технологияларынын жардамы менен ишке ашырууга даярдыгы билим берүү жүргүзүү укугуна лицензия берүүдө белгиленет.

Диний билим берүү уюмдарына (бирикмелерине) билим берүү ишин жүргүзүү лицензиялар тиешелүү конфессиянын жетекчилигинин сунуштамасы боюнча иштери боюнча ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын макулдугу менен берилет.

Билим берүү кызмат көрсөтүүлөрүнүн сапатын ырастоо максатында билим берүү уюмдары аккредитациялык агенттиктерден институционалдык жана (же) профессионалдык аккредитациялоодон өтүшөт.

Мында негизги жана жалпы орто билим берүү, башталгыч жана орто кесип берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан бекитилген тартипте билим берүү жаатындагы укуктуу мамлекеттик органында институционалдык же/жана профессионалдык аккредитациялоодон өтө алышат.

Менчигинин формасына жана ведомстволук таандыктуулугуна карабастан, билим берүү уюмдарын аккредитациялоо алардын иши Кыргыз Республикасынын билим берүү жаатындагы мыйзамдарында белгиленген тартипте таанылган аккредитациялык агенттиктер тарабынан же билим берүү жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тарабынан жылдык мөөнөткө алардын жазуу жүзүндөгү арыздарынын негизинде жүзөгө ашырылат.

Билим берүү уюмдарын аккредитациялоону жүзөгө ашыруучу аккредитациялык агенттиктер мамлекеттик эмес, коммерциялык эмес уюмдар түрүндө Аккредитациялык агенттиктерди каржылоо артыкчылыктуу билим берүү уюмдарына алынуучу аккредитациялык жыйымдардын жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына салынбаган башка булактардын эсебинен жүзөгө ашырылат.

Кыргыз Республикасынын билим берүү жаатындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик органында жана анын жетекчисинин төрагалыгы астында, аккредитациялык агенттиктер таануу жөнүндө маселени коллегиялуу жана айкын кароо үчүн консультациялык-кеңешүүчү орган болуп саналган, коомдук башталышта иштөө аккредитациялык кеңеш түзүлөт.

Улуттук аккредитациялык кеңеш 15 адамдан турат, алардын ичинен Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин 3 депутаты - Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин тармактык комитетинин өкүлдөрү, өзүнүн карамагында билим берүү болгон мамлекеттик органдардын жетекчилери, коомдук жана кесиптик бирикмелердин билим берүү уюмдарынын, мамлекеттик башкаруу органдарынын коомдук кеңешчилери кирет. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттары Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин тармактык комитетинин өкүлдөрү аккредитациялык кеңештин курамына кеңеш берүү добуш укугу менен кирет. Аккредитациялык кеңешти түзүүнүн жана ишинин тартиби Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан аныкталат.

Аккредитациялык агенттиктерди таануу Улуттук аккредитациялык кеңеш жүзөгө ашырылат. Таануунун же болбосо таануудан баш тартуунун негизи жана шарты Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан аныкталат.

Билим берүү уюмдарын аккредитациялоо, эгерде Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында башкача каралбаса, аккредитациялануучу билим берүү уюму каражаттарынын эсебинен аккредитациялык агенттиктер тарабынан жүргүзүлөт.

Аккредитациялануучу уюм тарабынан көрсөтүлүүчү билим берүү кызмат көрсөтүүсү

Аккредитациянын жол-жоболорун өткөрүүнүн тартиби, аккредитациялану карата коюлуучу эң төмөнкү талаптар, ошондой эле аккредитация аккредитациялоодон баш тартуу үчүн негиздер Кыргыз Республикасынын М Кабинети тарабынан белгиленет.

(КР 2013-жылдын 4-июлундагы № 110, 2015-жылдын 15-апрелиндеги № жылдын 23-майындагы № 84 Мыйзамдарынын редакциясына ылайык)

41-берене. Сапатсыз билим берүүдөн келип чыккан зыяндын ордун толту

Кыргыз Республикасынын жеке жана юридикалык жактары билим берүү бүтүрүүчүлөрдү сапатсыз даярдаган учурда бул бүтүрүүчүлөрдү башка билим бер кайра даярдоого жумшалган кошумча чыгымдардын ордун толтуруу боюнча кес жана кесиптик билим берүүчү билим берүү уюмуна доо коюуга укуктуу.

42-берене. Билим берүү уюмдарын кайра уюштуруу жана жоюу

Билим берүү уюму Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленге кайра уюшулушу, жоюлушу мүмкүн.

Эгерде уюмдаштыруучу билим берүү уюмунун көрсөткүчтөрүн талап ченемдерге чейин жеткирүүгө милдеттенме алса, окуп жаткандардын укуктары аны аткарууну ишке ашыруу менен бирдей камсыз кыла алса, билим берүү у түрдөгү билим берүү уюмуна кайра уюштурулушу мүмкүн.

Билим берүү уюмдарын кайра уюштуруу же жоюу, эреже катары, окуу жылын жүзөгө ашырылат. Мындай учурда уюмдаштыруучу окуп жаткандардын ат (мыйзамдуу өкүлүнүн) макулдугу боюнча башка билим берүү уюмдары жоопкерчилигин өзүнө алат.

Жоюлган учурда билим берүү уюмдарынын акча каражаттары жана баи милдеттенмелерди жабуу боюнча төлөмдөрдү чыгарып салуу менен Республикасынын мыйзамдарына жана билим берүү уюмунун уставын пайдаланылат.

VI Глава

Билим берүүнү өнүктүрүүнүн экономикалык негиздери жана каржыл

43-берене. Билим берүүнү каржылоонун булактары

Билим берүүнү каржылоонун булактары болуп төмөнкүлөр саналат:

- мамлекеттик жана муниципалдык билим берүү уюмдары үчүн республик жергиликтүү бюджеттер;

- уюмдаштыруучу катары жеке жана юридикалык жактардын, чет мамлекетт жарандардын каражаттары;

- билим берүү уюмдарынын менчик каражаттары, анын ичинд Республикасынын мыйзамдары тыюу салбаган консультативдик, илим изилдөөчү өндүрүштүк жана киреше киргизүүчү башка иштерден, ошондой эле бюджеттен билим берүү ишинин негизги жана кошумча билим берүү программаларын түрлөрүнөн, анын ичинде мамлекеттик билим берүү стандарттары койгон та чегинде келип түшкөн валюта каражаттары;

- *(абзац КР 2019-жылдын 17-майындагы № 64 Мыйзамына ылайык күчүн жо*

- жеке жана юридикалык жактардын ыктыярдуу кошкон каражаттары, башка юридикалык, анын ичинде чет өлкөлүк жактардын ыктыярдуу соопчулуктары жана төгүмдөрү;

- кредиттер;

толтуруу, энчилүү жана башка формада стипендияларды, гранттарды, кр жеңилдик берүү түрүндө ишке ашырыла тургандар;

- окуп жаткандарга берилчү мамлекеттик гранттар;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына карама-каршы келбеген да булактар.

(КР 2019-жылдын 17-майындагы № 64 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

43¹-берене. Мамлекеттик же муниципалдык билим берүү уюмдарынын ка кеңештеринин финансылык жана башка материалдык каражаттарды тартуус

Мамлекеттик же муниципалдык билим берүү уюмдарынын (мындан ары - би уюмдары) камкорчулук кеңештери гана Кыргыз Республикасынын мыйзамдары келбеген жеке жана юридикалык жактардын ыктыярдуу төгүмдөрү кайрымдуулуктарынан, башка түшүүлөрдөн түзүлгөн финансылык жана башка ма каражаттарды ыктыярдуу негизде тартышы мүмкүн.

Билим берүү уюмунун ишин камсыз кылуу, өнүктүрүү жана материалдык базасын чыңдоо үчүн камкорчулук кеңеши донорлорду (инвесторлорду, меце финансылык жана башка материалдык каражаттарды издөөнү жана тартууну жүзү жана бул тууралуу андан ары келип түшкөн финансылык жана башка ма каражаттар, аларды сарптоо тууралуу милдеттүү отчет менен жалпыга ма каражаттарына, интернет-сайттарына жана башка жолдор аркылуу жарыялоого ук

Билим берүү уюмуна финансылык жана башка материалдык жардам к тууралуу окуучулардын ата-энелери үчүн кайрылуу маалыматтары, киреш чыгашалар жөнүндө отчеттор билим берүү уюмдарынын көрүнүктүү жана жеткиликтүү жерлерине жайгаштырылышы керек.

Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдардан, анын ичинде ден мүмкүнчүлүктөрү чектелүү болуп саналган ата-энелерден (мыйзамдуу өкүлдөрд соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү балдары бар ата-энелерден (мыйзамдуу өк ошондой эле жетим балдардан жана ата-энелеринин (мыйзамдуу өк камкордугусуз калган балдардан финансы каражаттарын чогултууга тыюу салынат

Камкорчупук кеңеши тарабынан билим берүү уюму үчүн тартыпган ма каражаттар атайын казыналык эсепке чегерилет жана билим берүү уюмунун к кеңешинин чечими менен максаттуу арналыш боюнча пайдаланылат.

Камкорчулук кеңешинин төрагасы келип түшкөн финансылык жана ма каражаттар жана аларды сарптоо тууралуу отчетторду бербегени үчүн жоопкерчи

Билим берүү уюмунун кызматчылары (жетекчиси, педагогикалык кызматчи башкалар) өз мекемеси үчүн окуучулардан жана алардын ата-энелеринен (өкүлдөрүнөн) финансылык жана башка материалдык жардамдарды көрсөтү кылууга укуксуз.

(КР 2015-жылдын 17-апрелиндеги № 84 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

43²-берене. Билим берүү кызмат көрсөтүүлөрү үчүн эсептешүүлөр

Кыргыз Республикасынын жарандары үчүн Кыргыз Республикасынын мамлекеттик, муниципалдык жана жеке билим берүү уюмдары тарабынан кө билим берүү кызмат көрсөтүүлөрүнө акы төлөө билим берүү уюмунун банктык казыналыктагы атайын эсебине акча каражаттарын чегерүү жолу менен, улуттуу жүргүзүлөт.

Билим берүү уюмдарынын билим берүү жана башка кызмат көрсөтүүлөр үчүн валютада акы төлөө тууралуу талаптары мыйзамсыз болуп саналат жана ма каралган жоопкерчиликке алып келиши мүмкүн.

Билим берүү уюмдарын каржылоо билим берүү уюмдарынын бардык түр типтери боюнча окуп жаткандардын ар бирине класс-комплектисине жана тобуна типтүү ченемдердин негизинде, ар бир окуучуга иш жүзүндө жумшалуучу чыырааттуу көбөйтүү принцибинде жүзөгө ашырылат.

Окуп жаткандардын ар бирине класс-комплектисинин, топтун типтүү ченем алуу менен билим берүү уюмдарынын муктаждыгын каржылоонун көлөм Республикасынын Жогорку Кеңеши бекитүүчү ар жылкы республикалык бюджетте

Мамлекет билим берүү муктаждыгына артыкчылыктуулугун камсыз кылгыда эле инфляция шартында тиешелүү чыгымдоо беренелери корголчу өлчөмдө кар турууга кепилдик берет.

Мамлекеттик жана муниципалдык билим берүү уюмдарында инклюзив, берүүнү каржылоо бюджеттин же башка булактардын эсебинен жүзөгө ашырыл билим берүү уюмдары мамлекеттик социалдык тапшырыктын алкагында, же болб Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан аныкталган тартипте и билим берүүнү ишке ашырууга каржылоо ала алышат.

Кошумча булактарды тартуу мамлекеттик бюджеттен каржылоонун чене абсолюттук өлчөмдөрүн азайтууга алып келбейт.

(Бөлүк КР 2019-жылдын 17-майындагы № 64 Мыйзамына ылайык күчүн жоготкон)

Окуп жаткандардын ар бирине класс-комплектиге жана топко эсептел ченемдер мамлекеттик билим берүү уюмдарынын туруктуу иштешине жана өнүгү болгон шарттарга жараша Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети белгиленет.

Билим берүү процессинин жана билим берүү технологияларынын ар канда билим берүү программаларын ишке ашыруу учурунда, анын ичинде дистанция берүү технологияларын билим берүү уюмдары тарабынан пайдалануусу ченемдеринин көбөйүшүнө алып келбейт.

Аз комплектелген айылдык мектептерди каржылоо ченемдери окуп жат санына карабастан кеткен чыгымдарды эсепке алуу менен түзүлөт.

Мамлекеттик эмес билим берүү уюмдарын каржылоонун ченемдери мамлеке берүү уюмдарын каржылоонун ченемдеринен төмөн болбоого тийиш.

Кесиптик орто жана кесиптик жогорку билим берүүчү мамлекеттик би уюмдары лицензиялык ченемдердин чектеринде уюмдаштыруучунун эсебин каржылануучу квалификациялуу эмгектин кызматкерлерин (жумушчулар кызматчыларды) жана адистерди жеке жана (же) юридикалык жактар мене келишим боюнча анын наркына акы төлөтүү аркылуу тийиштүү деңгээлдеги били жүзөгө ашырууга укуктуу.

Мамлекеттик бюджеттен билим берүү уюмдарына бөлүнүп берилген казыналык тарабынан контролдонот. Билим берүү уюму иштеп тапкан кал каражаттарды камкорчулар кеңеши жана коомдук институттар контролдойт.

Мамлекеттин эсебинен билим алуучуларды кабыл алуунун көлөмү рес бюджетте өзүнчө сап менен аныкталат. Адистиктердин тизмеси Кыргыз Респб Министрлер Кабинети тарабынан аныкталат.

Билим берүү уюмдары бюджеттик жана бюджеттик эмес каражаттардын че жаткандарды жана педагогдорду социалдык жактан колдоо боюнча чараларды иштеп чыгат жана ишке ашырат.

Кесиптик орто жана кесиптик жогорку билим берүүчү мамлекеттик би уюмдары өздөрүнүн каражаттарын пайдалануунун багытын жана тартибин, ан билим берүү уюмдарынын кызматкерлеринин эмгегине акы төлөөгө жана ма жактан стимулдаштырууга багытталган үлүштү көзөмөлчүлүк кылуу кеңешинин менен өз алдынча аныктайт.

44-1-берене. Мамлекеттик билим берүү уюмдары тарабынан акча каража чыгымдалышы жөнүндө отчетту коомдук угуу

Мамлекеттик билим берүү уюмдары отчеттон кийинки жылдын 1-августуна сайын Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына карама-каршы келбеген б алынган бюджеттен тышкары каражаттардын чыгымдалышы жөнүндө коомдук өткөрүүгө милдеттүү.

Билим берүү уюмдарынын билим берүү процессинин катышуучулары, сектордун өкүлдөрү жана бардык кызыкдар адамдар коомдук угууларга катыша ал

(КР 2011-жылдын 29-декабрындагы № 255 Мыйзамынын редакциясына ылайы)

44-2-берене. Мамлекеттик билим берүү уюмунун камкорчулук кеңеши

(КР 2014-жылдын 30-майындагы № 82 Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

44-3-берене. Мамлекеттик билим берүү уюмунун камкорчулук кеңеши уюштуруу

(КР 2014-жылдын 30-майындагы № 82 Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

45-берене. Билим берүү уюмдарынын өндүрүштүк иши

Билим берүү уюмдары өндүрүштүк, анын ичинде бюджеттен тышкаркы би ишинен киреше алууга укуктуу, ал уставда каралган иштерди аткарууга багыттала

Жалпы билим берүүчү уюмдарда окуу китептерин ижаралоо Кыргыз Респуб мыйзамдарында белгиленген тартипте жүзөгө ашырылат.

(КР 2013-жылдын 30-июлундагы № 176 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

46-берене. Билим берүү уюмдарынын материалдык-техникалык базасы

Билим берүү уюмдарынын материалдык-техникалык базасына билим бе изилдөө иштерине, билим берүү чөйрөсүнүн башка маселелерин чечүүгө пайда курулуштар, коммуникациялар, машиналар жана жабдуулар транспорттук, ош башка материалдык жана техникалык каражаттар кирет.

Билим берүү уюмдары өздөрүнө бекитилген жана (же) менчик укугуна таан, имараттарды, курулуштарды, жабдууларды, ошондой эле социалдык, маданий ж багыттагы мүлктү, Кыргыз Республикасында колдонуучу ченемдерде аныкталган , төмөн болбогон күтүүнү камсыз кылууга милдеттүү.

Мамлекеттик эмес билим берүү уюмдарынын материалдык-техникалык уюмдаштыруучунун жана өз каражаттарынын эсебинен өнүктүрүлөт жана би уюмунун менчиги болуп саналат.

Мамлекеттик билим берүү уюмунун материалдык-техникалык базасын өнүкт бекитилип берилген бюджеттик каражаттардын жана өзүмдүк каражатынын чеги берүү уюмунун өзү тарабынан жүзөгө ашырылат. Жабдууларды алууга, капиталд жүргүзүүгө кеткен чыгымдардын өлчөмү билим берүү уюму тарабынан тиешелү бекитилген киреше жана чыгым сметасынын чегинде керектөөгө жараша жа финансы каражаттарына лимиттерди белгилебестен билим берүү уюму ө аныктайт.

Башында турган мекеменин карамагындагы чарбалык эсептеги билим берүү учурдагы ремонтко жана алардын балансында турбаган, өздөрүнө бекитилип материалдык-техникалык базаны өнүктүрүүгө тиешелүү финансы чыгымдарын укугу бар. Бул финансы чыгымы ошол мекемелердин бекитилген кирешелер жана сметаларынын чегинде жүргүзүлөт жана бюджетке алынып коюлбайт.

44-1-берене. Мамлекеттик билим берүү уюмдары тарабынан акча каража чыгымдалышы жөнүндө отчетту коомдук угуу

Мамлекеттик билим берүү уюмдары отчеттон кийинки жылдын 1-августуна сайын Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына карама-каршы келбеген б апынган бюджеттен тышкары каражаттардын чыгымдалышы жөнүндө коомдук өткөрүүгө милдеттүү.

Билим берүү уюмдарынын билим берүү процессинин катышуучулары, сектордун өкүлдөрү жана бардык кызыкдар адамдар коомдук угууларга катыша ал
(КР 2011-жылдын 29-декабрындагы № 255 Мыйзамынын редакциясына ылайы)

44-2-берене. Мамлекеттик билим берүү уюмунун камкорчулук кеңеши

(КР 2014-жылдын 30-майындагы № 82 Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

44-3-берене. Мамлекеттик билим берүү уюмунун камкорчулук кеңеши уюштуруу

(КР 2014-жылдын 30-майындагы № 82 Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

45-берене. Билим берүү уюмдарынын өндүрүштүк иши

Билим берүү уюмдары өндүрүштүк, анын ичинде бюджеттен тышкаркы би ишинен киреше алууга укуктуу, ал уставда каралган иштерди аткарууга багыттала

Жалпы билим берүүчү уюмдарда окуу китептерин ижаралоо Кыргыз Респуб мыйзамдарында белгиленген тартипте жүзөгө ашырылат.

(КР 2013-жылдын 30-июлундагы № 176 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

46-берене. Билим берүү уюмдарынын материалдык-техникалык базасы

Билим берүү уюмдарынын материалдык-техникалык базасына билим бе изилдөө иштерине, билим берүү чөйрөсүнүн башка маселелерин чечүүгө пайде курулуштар, коммуникациялар, машиналар жана жабдуулар транспорттук, ош башка материалдык жана техникалык каражаттар кирет.

Билим берүү уюмдары өздөрүнө бекитилген жана (же) менчик укугуна таан имараттарды, курулуштарды, жабдууларды, ошондой эле социалдык, маданий ж багыттагы мүлктү, Кыргыз Республикасында колдонуучу ченемдерде аныкталган , төмөн болбогон күтүүнү камсыз кылууга милдеттүү.

Мамлекеттик эмес билим берүү уюмдарынын материалдык-техникалык уюмдаштыруучунун жана өз каражаттарынын эсебинен өнүктүрүпөт жана би уюмунун менчиги болуп саналат.

Мамлекеттик билим берүү уюмунун материалдык-техникалык базасын өнүкт бекитилип берилген бюджеттик каражаттардын жана өзүмдүк каражатынын чегу берүү уюмунун өзү тарабынан жүзөгө ашырылат. Жабдууларды алууга, капиталд жүргүзүүгө кеткен чыгымдардын өлчөмү билим берүү уюму тарабынан тиешелү бекитилген киреше жана чыгым сметасынын чегинде керектөөгө жараша же финансы каражаттарына лимиттерди белгилебестен билим берүү уюму ө аныктайт.

Башында турган мекеменин карамагындагы чарбалык эсептеги билим берүү учурдагы ремонтко жана апардын бапансында турбаган, өздөрүнө бекитилип материалдык-техникалык базаны өнүктүрүүгө тиешелүү финансы чыгымдарын укугу бар. Бул финансы чыгымы ошол мекемелердин бекитилген кирешелер жана сметаларынын чегинде жүргүзүлөт жана бюджетке алынып коюлбайт.

Билим берүү, илим-изилдөө, өндүрүштүк ишке жана билим берүү чөйрөсүн, маселелерди чечүү үчүн пайдаланылуучу мамлекеттик жана муниципалдык буюмдарынын материалдык-техникалык базасы жеке адамдарга жана уюмдарга берилүүгө жана пайдаланууга берилбейт. Мамлекеттик жана муниципалдык буюмдарынын материалдык-техникалык базасын ижарага берүүдөн алынган кире Республикасынын мыйзамдарына ылайык бөлүштүрүлөт.

(КР 2016-жылдын 29-июнундагы № 92 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

47-берене. Билим берүү тутумунун менчик мамилелери

Мамлекеттик билим берүү уюмдарына алардын ишин камсыз кылуу максатын, каралган имараттарды, курулмаларды, жабдууларды, ошондой эле керектелүүчү, маданий жана башка багыттагы зарыл керектүү башка мүлктөрдү оперативдүү укугу берилет.

Мамлекеттик эмес билим берүү уюмдарына алардын ишин камсыз кылуу м уставда каралган имараттарды, курулмаларды, жабдууларды, ошондой эле ке социалдык, маданий жана башка багыттагы зарыл керектүү башка уюмдаштыруучу (уюмдаштыруучулар) менчикке өткөрүп берет же оперативдүү укугун берет. Ушул ченем, эгерде мамлекет уюмдаштыруучу болуп санал жайылтылбайт.

Билим берүү уюмдарына билим берүү уюмдарынын жүргүзгөн ишинин натый эсептелген ага жеке жана юридикалык жактардын интеллектуалдык жана чыг эмгектин продуктысына белек түрүндө, соопчулук иретинде берген акча кара мүлкүнө жана менчиктин башка объектилерине, ошондой эле жекече жүргүзг түшкөн кирешеге жана ошол кирешеге сатылып алынган мүлккө менчиктөө уку Аларды ажыратуу маселеси өзүнчө чечилет.

Бюджеттик эмес каражаттардын эсебинен сатып алынган мүлк билим берүү алдынча тескөөсүнө келип түшөт жана өзүнчө баланста эсепке алынат.

Мамлекеттик билим берүү уюмдарына белгиленген тартипте берилген жер уч оперативдүү башкаруу укугу берилет. Бул участкаларды пайдалануу уку Республикасынын Жер кодекси менен жөнгө салынат.

Мамлекеттик билим берүү уюмдарынын имараттары жана курулмалары м жана муниципалдык билим берүү уюмдарына гана өткөрүлүп берилиш Мамлекеттик жана муниципалдык мектепке чейинки билим берүү жана жалпы б уюмдарынын имараттары жана курулмалары менчиктештирилүүгө жана сатылууга

Мамлекеттик билим берүү уюмдарынын мүлкү билим берүүдөн башка м пайдалануу үчүн алынып коюлбайт.

Улуттук жана региондук маанидеги мамлекеттик жогорку окуу жайларынын кирбеген мамлекеттик жогорку окуу жайлары, негизги катары билим берүү ишин с менен өзүн-өзү каржылоо принциптеринде иштеген мамлекеттик коммерциялык э берүү уюмдарына кайра уюштурулат. Улуттук жана региондук маанидеги м жогорку окуу жайларынын тизмеги Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин комитети менен макулдашуу боюнча Кыргыз Республикасынын Министрлер тарабынан аныкталат. Улуттук жана региондук маанидеги жогорку окуу ж тизмегине кирбеген билим берүү уюмдарын каржылоодон бошотулган каржы б билим берүү уюмдарын өнүктүрүүгө багытталат.

Билим берүү уюму мүлктүн сакталышы жана натыйжалуу пайдаланыл жоопкерчилик тартат. Билим берүү уюмдарынын бул жагындагы ишине контрс Республикасынын мыйзамдары белгилеген тартипте жүзөгө ашырылат.

Мамлекеттик эмес билим берүү уюмдары өздөрүнө мурда бекитилген же м менчиктен ажыратылып ижарага берилген мүлктү сатып алуула артыкчылык v

48-берене. Билим берүү уюмдарынын интеллектуалдык менчиги

Материалдык активдер формасындагы (илимий эмгектер, лекциялар, программалык камсыз кылуу, билим берүү, дистанциялык жана маалымат техно: интеллектуалдык менчик билим берүү уюмдарынын жана алардын кызматкерлери берүү жана экономикалык иштеринин бупагы катары кызмат кыпган менчик түрлөрүндөй эле корголууга тийиш.

VII Глава

Билим берүү жаатындагы эл аралык кызматташтык жана тышкы экономикалык иш

49-берене. Эл аралык кызматташтык

Кыргыз Республикасынын тышкы саясий иштеринин алкактарында жүзөгө ачылган билим берүү жагындагы эл аралык кызматташтык накта өнөктөштүккө, аз ара негизделет жана Кыргыз Республикасы катышуучусу болуп саналган, мыйзамда белгиленген тартипте күчүнө кирген эл аралык келишимдердин, ошондой эле Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын курамдык бөлүгү болуп саналган эл аралык укуктун жалпы принциптеринин жана ченемдеринин негизинде курулат.

Кыргыз Республикасынын билим берүүсүнүн борбордук жана региондук мамлекеттик башкаруу органдары, билим берүү уюмдары, билим берүү тутумундагы ишканалар уюмдар чет өлкөлүк жана эл аралык мекемелер, ишканалар жана уюмдар байланыштарды орнотууга, мамлекеттер аралык жана эл аралык билим берүү, илим-изилдөө программаларын жүзөгө ашырууга, Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен белгиленген тартипте мамлекеттер аралык жана эл аралык коомдук бирикмелерине кирүүгө укуктуу.

Башка мамлекеттердин жарандарын Кыргыз Республикасынын билим берүү уюмдарына жана Кыргыз Республикасынын жарандарын чет өлкөлүк билим берүү уюмдарына кайра даярдоо жака квалификациясын жогорулатуу, Кыргыз Республикасынын Кабинети менен түзүлгөн мамлекеттер аралык макулдашуулар, ошондой эле билим берүү уюмдары же айрым жарандар менен түзүлгөн келишимдер боюнча жүзөгө ашырылат.

(КР 2012-жылдын 29-декабрындагы № 206 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

50-берене. Тышкы экономикалык иш

Кыргыз Республикасынын билим берүүсүнүн борбордук жана региондук мамлекеттик башкаруу органдары, билим берүү уюмдары, билим берүү тутумундагы ишканалар уюмдар Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте экономикалык ишин өз алдынча жүзөгө ашырышат.

(Бөлүк КР 2019-жылдын 17-майындагы № 64 Мыйзамына ылайык күчүн жоготкон)

Мамлекеттик билим берүү уюмдары, ишканалары жана билим берүү тутумундагы уюмдар тышкы экономикалык иштен алган, менчик укугундагы өзүнө таандык каражаттарга ээ. Алар билим берүү тутумун өнүктүрүүгө жана анын маалымат техникалык базасын чыңдоого жумшалат.

(КР 2019-жылдын 17-майындагы № 64 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

51-берене. Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары жерде жашаган кыргыздарга, чет өлкөлүк жарандарга жана жарандыгы жок адамдарга билим берүү кызматын көрсөтүү

Кыргыз Республикасы башка мамлекеттерде жашаган этностук кыргыздарга жана чет өлкөлүк жарандарга жана жарандыгы жок адамдарга, анын ичинде атайын билим берүү уюмдарын түзүү формасында билим берүү кызматын көрсөтөт. Кызмат көрсөтүү мамлекеттер аралык келишим ошондой эле жеке адамдар менен түзүлгөн келишимдер менен жүзөгө ашырылат.

Менчигинин формасына жана ведомстволук таандыктуулугуна карабастан, би уюмдарында окутуу үчүн акы төлөөнүн шарттары чет өлкөнүн жарандыгы бар ме үчүн Кыргыз Республикасынын жарандары менен бирдей белгиленет. Этностук кь жана чет өлкөнүн жарандыгы бар мекендештерди контракттык форма боюнча с акы төлөө Кыргыз Республикасынын жарандары төлөгөн өлчөмдө алынат.

(КР 2020-жылдын 24-июлундагы № 89 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

52-берене. Эл аралык келишимдер

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши ратификациялаган эл аралык жана Кыргыз Республикасынын билим берүү жөнүндө мыйзамдарга шайкеи учурда, Кыргыз Республикасы менен башка мамлекеттердин ортосунда түзүлгөн келишимдин эрежелери колдонулат.

Мамлекеттер аралык билим берүү уюмдар алардын ортосунда жана башка с өкмөттөрү менен түзүлгөн келишимге ылайык Кыргыз Республикасынын Өкмөтү түзүлөт, кайра уюштурулат жана жоюлат.

52-1-берене. Ушул Мыйзамды бузгандык үчүн жоопкерчилик

Ушул Мыйзамды бузган же анын аткарылышына тоскоолдук кылган ад; Республикасынын мыйзамдарына ылайык жоопкерчилик тартат.

(КР 2011-жылдын 29-декабрындагы № 255 Мыйзамынын редакциясына ылайы)

VIII Глава Корутунду жоболор

53-берене. Ушул Мыйзамдын күчүнө кириши

2016-жылдын 1-сентябрынан тартып күчүнө кирген 40-берененин алтынчы-с бөлүктөрүн кошпогондо, ушул Мыйзам жарыяланган күндөн тартып күчүнө кирет.

Ушул Мыйзам күчүнө кирген күндөн тартып төмөндөгүлөр күчүн жоготту деп та:

"Билим берүү жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамы (I Республикасынын Жогорку Советинин Ведомосттору, 1993-жыл, № 2, 53-ст.);

"Билим берүү жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртү толуктоолор киргизүү тууралу" Кыргыз Республикасынын Мыйзамы (I Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 1997-жыл, № 12, 575-ст.);

2002-жылдын 25-июлундагы № 130 "Кыргыз Республикасынын айры актыларына өзгөртүүлөр жана толуктоолор киргизүү жөнүндө" Кыргыз Респуб Мыйзамынын 3-беренеси.

(КР 2015-жылдын 15-апрелиндеги № 82 Мыйзамынын редакциясына ылайык)

54-берене. Ченемдик укуктук актыларды ушул Мыйзамга ылайык жөнүндө

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети эки айлык мөөнөттө өзүнү укуктук актыларын ушул Мыйзамга ылайык келтирсин.

**Кыргыз Республикасынын
Президенти**